

www.humak.fi

Opinnäytetyö

Asiakastyytyväisyyskysely viittomakielelle tulkatussa oopperassa

Kiia Oura ja Tiina Salmela

Viittomakielentulkin koulutusohjelma
(240 op)

Arvioitavaksi jättämisaika
(4/2020)

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu
Viittomakielentulkin koulutusohjelma

Tekijät: Kiia Oura ja Tiina Salmela

Opinnäytetyön nimi: Asiakastyytyväisyyskysely viittomakielelle tulkatussa oopperassa

Sivumäärä: 37 ja 4 liitesivua

Työn ohjaaja: Hanna Putkonen-Kankaanpää

Työn tilaaja: Viittomakielialan Osuuskunta Via

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää suomalaiselle viittomakielelle tulkatun Carmen-oopperan asiakastyytyväisyyttä. Asiakastyytyväisyyttä selvitettiin verkossa täytettävällä kyselylomakkeella, joihin vastasivat kahden viittomakielelle tulkatun oopperanäytöksen yleisö.

Opinnäytetyön tilaajana toimii Viittomakielialan Osuuskunta Via, jolta Suomen Kansallisooppera on tilannut tulkkauksen jo usean vuoden ajan. Työn tarkoituksena on, että Via sekä Kansallisooppera pystyvät hyödyntämään opinnäytetyömme tuloksia suunnitellessaan toimintaansa. Myös muut kulttuurialan toimijat voivat hyötyä opinnäytetyöstä ja sen tuloksista kielellisen saavutettavuuden näkökulmista.

Opinnäytetyössä käytettiin kvantitatiivista eli määrällistä tutkimusmenetelmää. Asiakastyytyväisyystutkimus toteutettiin syksyllä 2019 Suomen Kansallisoopperassa. Kysely luotiin Webropol-palvelulla ja kyselyn verkko-osoite piilotettiin QR-koodin taakse. QR-koodeja jaettiin yleisölle kahdessa viittomakielelle tulkatussa näytöksessä. Suomen Kansallisooppera lähetti sähköpostitse kävijöilleen perinteisessä kiitosviestissään linkin kyselyyn. Kyselyyn vastasi 133 oopperakävijää.

Tutkimuksessa oli kaksi kohderyhmää, kuurot ja kuulevat. Kohderyhmien kyselyt poikkesivat hieman toisistaan. Kuuroilta yleisöltä kartoitettiin näkemyksiä nykyisistä tulkkausikäytännöistä ja toiveita tulevaisuuden tulkattuihin oopperateoksiin liittyen. Tutkimustulosten perusteella suurin osa kuulevasta yleisöstä suhtautui myönteisesti viittomakielen tulkkaukseen oopperassa ja 97 % vastaajista tulisi uudelleen tulkattuun oopperanäytökseen.

Asiasanat: asiakastyytyväisyys, ooppera, saavutettavuus, tulkkaus, viittomakieli

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences
Degree Programme in Sign Language Interpreting, Bachelor's Degree

Author: Kiia Oura & Tiina Salmela
Title: Customer satisfaction at interpreted opera
Number of Pages: 37 and 4 attachment pages
Supervisor: Hanna Putkonen-Kankaanpää
Subscriber: Viittomakielialan Osuuskunta Via

The aim of this thesis was to examine customer satisfaction at Carmen opera, which was interpreted in Finnish sign language. Customer satisfaction was researched through an internet survey. The survey was answered by the opera audience who saw one of two interpreted operas.

This thesis was commissioned by Viittomakielen Osuuskunta Via. Sign language interpreting has been booked from Via for several years by the Finnish National Opera. The aim of this work is, that Via and the Finnish National Opera can benefit from the results of this thesis when outlining their plans of operation in the future. Other organizations in the cultural business can benefit from this thesis if they are striving for linguistic accessibility.

The method that was used in this thesis was quantitative research. Customer satisfaction research was conducted at the Finnish National Opera in Autumn of 2019. The survey was made with a Webropol-program and the link to the survey was hidden behind a QR-code. These QR-codes were distributed in two operas, which were interpreted in sign language. The Finnish National Opera sent the link to the survey in their thank you letter via email to their audience, who saw these interpreted operas. The survey was answered by 133 opera visitors.

In this thesis there are two focus groups, deaf and hearing audiences. The surveys for these groups varied from each other. The deaf audience was inquired about their opinions in the current interpreting policies and wishes for the opera's interpreting practice in the future. Most of the hearing audience's attitudes towards sign language interpreting was positive based on the results of this survey. The 97% of the people who took the survey would come again to see an interpreted opera.

Keywords: accessibility, customer satisfaction, interpretation, opera, sign language

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	5
2	YHDENVERTAISUUS SUOMESSA	6
2.1	Saavutettavuus	7
2.2	Viittomakielen tulkki	7
2.3	Taiteen vaikutus hyvinvointiin	9
2.4	Esittävän taiteen tulkkaus	9
3	AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET	11
4	OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET	11
5	TUTKIMUSMENETELMÄ	12
5.1	Kyselytutkimuksen laatiminen	14
5.2	Kyselytutkimuksen toteutus	16
6	TULOKSET	17
6.1	Kuurojen vastaukset	17
6.2	Kuulevien vastaukset	26
6.3	Opinnäytetyön luotettavuus	30
7	POHDINTA	31
	LÄHTEET	36
	LIITTEET	41

1 JOHDANTO

Keväällä 2018 teimme vapaaehtoisen musiikintulkkausprojektin Hämeenlinnan kirkossa. Käänsimme ja tulkkasimme viittomakielelle John Rutterin sielunmessun. Konsertissa oli kamarikuoro, orkesteri ja solisti (Hämeenlinna-Vanajan seurakunta 2018). Projektin aikana tutustuimme esittävän taiteen ja musiikin tulkkaukseen lähemmin lukemalla aiheeseen liittyviä opinnäytetöitä sekä kirjallisuutta. Konsertin jälkeen saamastamme palautteesta kävi ilmi, että suomalaiselle viittomakielelle tulkatuille kulttuuritapahtumille on kiinnostusta ja nykyistä tarjontaa toivotaan monipuolisemmaksi. Palautteet saatuamme paneuduimme aiheeseen ja totesimme itsekkin, että viittomakielisille kielellisesti saavutettavia kulttuuritapahtumia on verrattain vähän.

Suomen Kansallisooppera ja -baletti (Kansallisooppera) on järjestänyt viittomakielelle tulkattuja oopperateoksia vuodesta 2011, keskimäärin kerran vuodessa (Suomen Kansallisooppera ja -baletti 2020a). Jo useamman vuoden ajan viittomakielen tulkit on tilattu Viittomakielialan Osuuskunta Vialta (Via), kuten myös kahteen syksyn 2019 Carmen-oopperan näytökseen. Tässä opinnäytetyössä selvitämme viittomakielelle tulkattun oopperan asiakastytyvyyttä. Teimme sähköisen näissä tulkatuissa Carmen-oopperan näytöksissä (21.9. ja 3.10.2019). Lisäksi Kansallisooppera lähetti kävijöille perinteisessä kiitosviestissään linkin kyselyymme. Saimme vastauksia yli sadalta oopperakävijältä.

Kyselyn tarkoituksena oli selvittää yleisön kokemuksia ja ajatuksia viittomakielelle tulkattusta oopperasta. Pyrkimyksemme on, että opinnäytetyömme tilaaja Via sekä Suomen Kansallisooppera hyötyvät toteuttamamme kyselyn tuloksista ja pystyvät kehittämään oopperan tulkkausta asiakkaiden palautteiden perusteella. Toivomme, että myös muut saavutettavuuden lisäämisestä kiinnostuneet toimijat hyötyvät työstämme.

Käytämme opinnäytetyössämme termejä ”kuuro” ja ”kuuleva”. Usein käytössä oleva sana ”kuulovammainen” on lääketieteellinen termi. Kuurot sen sijaan käyttävät itsestään sanaa ”kuuro” ja toivovat näin ollen muidenkin käyttävän tätä sanaa. Sana on neutraali sekä kuurojen yhteisössä yleisesti hyväksytty nimitys (Kuurojen Liitto 2019, 5). ”Kuuleva” on nimitys normaalikuuloisesta henkilöstä (Kuuloliitto 2016).

2 YHDENVERTAISUUS SUOMESSA

Kieli ja vuorovaikutuksen mahdollisuus ovat ihmisen olemassaolon perusta. Jokaisella on oikeus omaan äidinkieleensä sekä oikeus osallistua yhteiskunnan toimintaan, muun muassa kulttuuritarjontaan. (Suomen viittomakielten kielipoliittinen ohjelma 2010, 11.) Yhteiskunnassa, jossa noudatetaan yhdenvertaisuusperiaatetta, jokaisella ihmisellä on samat perusoikeudet riippumatta hänen fyysisistä tai henkisistä ominaisuuksistaan. Ominaisuudet eivät saa vaikuttaa esimerkiksi siihen, millaisia palveluita henkilön on mahdollisuus saada. (Oikeusministeriö 2020.)

Suomen perustuslaissa yhdenvertaisuuden periaate viittaa sekä syrjinnän kieltoon että ihmisten yhdenvertaisuuteen lain edessä. Sen mukaan ihmisiä ei saa kohdella eriarvoisesti sukupuolen, sukupuolisen suuntautumisen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveyden tai vammaisuuden takia. (Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014.)

Suomessa säädettiin vuonna 2010 laki tulkkauspalveluista, joka edistää yhdenvertaisuutta mahdollistamalla esimerkiksi kuulovammaisen henkilön osallistumisen yhteiskunnan palveluihin. Tulkkauspalvelun tarkoituksena on edesauttaa vammaisten henkilöiden, mukaan lukien kuurojen, yhdenvertaista osallistumista yhteiskuntaan. Muun muassa henkilö, jolla on kuulonäkövamma tai kuulovamma, on oikeutettu käyttämään tulkkauspalveluita. (Laki vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelusta 133/2010.) Yhdenvertaisuus tarkoittaa sitä, että jokaisella on yhtäläiset mahdollisuudet olla yhteiskunnan tasavertaisena jäsenenä riippumatta esimerkiksi siitä, minkälaista ja kuinka paljon tukea hän tarvitsee.

Vuonna 2003 perustetun opetus- ja kulttuuriministeriön Kulttuuria kaikille -palvelun mukaan kulttuurialan palveluita, tarjontaa ja sisältöä suunniteltaessa tulisi huomioida, että jokaisella on mahdollisuus osallistua sekä kokea itsensä tervetulleeksi ja kunnioitetuksi juuri sellaisena kuin on. Kulttuuria kaikille -palvelu tarjoaa tietoa ja tukea kulttuuritoimijoille saavutettavien palveluiden kehittämisessä. (Kulttuuria kaikille 2020.)

2.1 Saavutettavuus

Käsitteitä saavutettavuus ja esteettömyys käytetään usein samassa merkityksessä. Molempien käsitteiden taustalla on pyrkimys yhdenvertaisuuteen, mutta ne kuvaavat hieman erilaisia ympäristöjä. Saavutettavuudella viitataan pääasiassa aineettomaan ympäristöön, kuten viestintään, asenteisiin ja tiedonsaantiin (Invalidiliitto 2020). Esteettömyys liitetään yleisesti konkreettiseen ja fyysiseen ympäristöön, esimerkiksi asentamalla rampit kynnysten yli mahdollisesta esteetön paikalle pääsy liikuntarajoitteisille (Celia 2019).

Saavutettavuus on ihmisten erilaisten tarpeiden huomioon ottamista ja yhdenvertaisuuden edistämistä ja siten edellytys yhdenvertaisuuden toteutumiselle. Kulttuuripalveluiden sisältöjä suunniteltaessa ja niistä tiedotettaessa on huomioitava muun muassa kielellinen saavutettavuus, jotta ihmisten erilaiset taustat ja ominaisuudet eivät ole esteenä osallistumiselle. (Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cupore 2017.)

Saavutettavuus ja esteettömyys edistävät sekä mahdollistavat yhdenvertaista osallistumista esimerkiksi kulttuuripalveluihin ja ovat näin ollen tärkeitä tekijöitä tavoiteltaessa yhdenvertaista yhteiskuntaa.

Kuurojen Liitto myöntää vuoden viittomakieliteko tunnustuspalkinnon vuosittain henkilölle tai taholle, "joka on ajanut viittomakielisten kielellisiä oikeuksia Suomessa, nostanut viittomakieliä näkyville ja edistänyt näin Suomen viittomakielten asemaa kuluvana vuonna". Vuonna 2012 Kuurojen Liitto myönsi Suomen Kansallisoopperalle Vuoden viittomakieliteko -tunnustuspalkinnon arvokkaasta työstä kulttuuripalveluiden saavutettavuuden parantamiseksi viittomakieliselle yleisölle. (Kuurojen Liitto 2020.)

2.2 Viittomakielen tulkki

Viittomakielen tulkin ammatti on kohtalaisen vieras kuulevalle väestölle ja tulkki saatetaan edelleen sekoittaa sukulaiseen tai avustajaan. Suomessa yhteiskunnan kustantaman tulkkauksen tarjoaminen vaikeasti kuulovammaisille alkoi

kuitenkin jo vuonna 1979 (Suomen viittomakielten kielipoliittinen ohjelma 2010, 41). Tätä ennen kuurojen lähipiirissä olevat kuulevat, jotka osasivat viittomakieltä, toimivat tulkkeina. Tulkkipolusta on järjestetty vuodesta 1983, jolloin Turun kristillisessä opistossa aloitettiin vuoden kestävä tulkkipolustuslinja. (Salmi & Laakso 2005, 275–281.) Nykyään Suomessa viittomakielen tulkkipolustus on nelivuotinen ammattikorkeakoulututkinto, jota voi opiskella Humanistisessa ammattikorkeakoulussa tai Diakonia-ammattikorkeakoulussa (Kieliasiantuntijat 2020).

Tulkki toimii tulkkaustilanteessa puolueettomana kielen ja kulttuurin välittäjänä ja kommunikation mahdollistajana kahden tai useamman toistensa kieliä taitamattomien henkilöiden välillä. Hän on velvollinen hoitamaan tilanteessa vain tulkkaustehtäviä (Asioimistulkin eettiset ohjeet 2013). Viittomakielen tulkkaus tapahtuu lähes aina simultaanitulkkauksena, eli samanaikaistulkkauksena, jolloin lähdeteksti tulkataan kohdekielelle mahdollisimman samanaikaisesti (Hynynen, Pyörre, Roslöf 2010, 48).

Tulkkaus on yksi tärkeimmistä viittomakielisten kuurojen saamista palveluista, sillä se avaa mahdollisuuksia yhdenvertaiseen osallistumiseen ja tiedonsaantiin (Suomen viittomakielten kielipoliittinen ohjelma 2010, 41). Lain mukaan kuuroilla on oikeus käyttää tulkkipalvelua kaikilla elämän eri osa-alueilla. Suomessa viittomakielen tulkkauspalvelusta vastaa pääasiallisesti Kansaneläkelaitos, Kela.

”Oikeus tulkkauspalveluun on henkilöllä, jolla on kuulonäkövamma, kuulovamma tai puhevamma ja joka vammansa vuoksi tarvitsee tulkkausta työssä käymiseen, opiskeluun, asiointiin, yhteiskunnalliseen osallistumiseen, harrastamiseen tai virkistykseen” (Laki vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelusta 133/2010).

Tulkkauspäätöksen saanut kuuro asiakas voi tilata itse Kelan kautta viittomakielen tulkit haluamiinsa tilaisuuksiin. Hän on oikeutettu käyttämään tulkkeja vähintään 180 tuntia vuodessa (Kansaneläkelaitos 2020). On myös tilanteita, jolloin joku muu kuin kuuro asiakas tilaa tulkit. Esimerkiksi sairaala tai kulttuurialan toimija voi tilata tulkkauksen suoraan tulkkauspalveluita tuottavalta yritykseltä. Tässä opinnäytetyössä käsittelemme asetelmaa, jossa Kansallisooppera on tilannut tulkkauksen suoraan Viittomakielialan Osuuskunta Vialta.

Viittomakielen tulkkauspalveluita tarjoamalla yhteiskunta mahdollistaa välillisesti yhdenvertaisen osallistumisen ja tekee tiedon, kulttuurin ja palvelut saavutettaviksi kuurojen yhteisölle.

2.3 Taiteen vaikutus hyvinvointiin

YK:n ihmisoikeuksien julistuksen mukaan “taiteista nauttiminen on kansalaisen perusoikeus” (The Universal Declaration Of Human Rights article 27, 1948).

Taiteilla on useita erilaisia myönteisiä vaikutuksia, kuten yhteiskuntaan kuulumisen tunne (Laitinen 2017a, 30). Suomen Kansallisoopperan taiteellinen johtaja Lilli Paasikivikin toteaa Kansallisoopperan verkkosivuilla pitämässään blogissa oopperalla olevan myönteisiä vaikutuksia katsojien hyvinvointiin ja taide-elämyksen olevan arvokas kollektiivinen kokemus (Paasikivi tod. näk. 2018).

Suomen Kansallisoopperan verkkosivuilla kerrotaan yhteiskunnan tukevan rahallisesti heidän toimintaansa, jotta jokaisella olisi mahdollisuus nauttia esityksistä (Suomen Kansallisooppera ja -baletti 2020b). Jotta tämä taiteista nauttimisen perusoikeus sekä Kansallisoopperan tavoite toteutuisi, on otettava huomioon myös erityisryhmät ja suunniteltava palvelut niin, että esimerkiksi kuurous ei ole este osallistumiselle. Kansallisoopperan verkkosivuilla esteettömyys-osiossa kerrotaan Kansallisoopperan järjestävän viittomakielelle tulkattun teoksen keskimäärin kerran vuodessa (Suomen Kansallisooppera ja -baletti 2020a). Tarjoamalla tulkattuja esityksiä Kansallisooppera lisää saavutettavuuttaan ja mahdollistaa, että myös kuuro yleisö voi nauttia oopperasta.

Suomen Kansallisoopperan ensimmäinen viittomakielelle tulkattu ooppera esitettiin vuonna 2011 silloisen taiteellisen johtajan Mikko Franckin aloitteesta. Hän oli nähnyt Lontoon Covent Garden oopperassa työskennellessään viittomakielelle tulkattua oopperaa ja halusi kokeilla samaa myös Suomessa. (Yle Uutiset viittomakielellä 2011.)

2.4 Esittävän taiteen tulkkaus

Esittävän taiteen tulkkaus vaatii tulkeilta kulttuurituntemusta ja monipuolista kielen osaamista sekä rohkeutta irrottautua lähdetekstistä. Tavoitteena on, että kuuro yleisö saa yhtäläisen elämyksen kuulevan yleisön kanssa (Roslöf & Veitonen 2006, 111).

Viittomakielelle tulkattu teos edellyttää tulkeilta sekä tilaavalta osapuolelta sitoutumista ja yhteistyötä. Tulkeille on toimitettava ennakkoon materiaalit sekä on tarjottava mahdollisuus päästä seuraamaan harjoituksia ja näytöksiä maksutta. Näin tilaaja mahdollistaa omalta osaltaan tulkkien perusteellisen valmistautumisen tulkkaukseen. (Linnapuomi & Paqvalén & Salovaara & Turpeinen 2013, 15.)

Tulkit tarvitsevat aikaa tulkkauksen valmisteluun ratkaistakseen muun muassa kuinka välittää yleisölle kulttuurisesti vieraita elementtejä siten, että yleisö pystyy seuraamaan esitystä sujuvasti. Yksi näistä vieraista elementeistä on musiikki, sillä viittomakielisessä kulttuurissa musiikilla ei ole samanlaista merkitystä kuin kuulevien kulttuurissa. Tulkit tekevät musiikista subjektiivisen tulkintansa ja pyrkivät välittämään sen kuuroille yleisölle parhaansa mukaan. (Roslöf & Veitonen 2006, 170–171.) Tulkit sopivat keskenään millaisia asioita musiikista yleisölle tulkitaan, ainoastaan instrumentit vai välitetäänkö myös muita musiikin piirteitä ja tunnelmaa.

Lavalla nähtävien tulkkien lisäksi tulkkausta voi olla valmistelemassa työryhmä, jossa on mukana natiiveja viittomakielen käyttäjiä. Natiiveina kielenkäyttäjinä he pystyvät sanomaan mielipiteensä ja tarkistamaan käännöksen oikeakielisyyden, ymmärrettävyyden ja musiikillisten elementtien tulkkauksen, jotta saavutetaan mahdollisimman toimiva lopputulos.

Viittomakielelle tulkattu esittävän taiteen teos toteutetaan usein simultaanisti paritulkkauksena. Paritulkkaus parantaa tulkkauksen laatua ja auttaa tulkkeja jaksamaan pitkissäkin tulkkaustilanteissa. Tulkkiparin on etukäteen sovittava, kuinka tulkkaus tullaan toteuttamaan, siten, että yhteinen tavoite onnistuneesta tulkkauksesta toteutuu. Paritulkkaus on myös asiakasystävällinen tapa tuottaa tulkkausta, sillä hyvin mietitty työnjako selkeyttää tulkkausta ja sitä on miellyttävämpää seurata. (Hynynen ym. 2010, 62–63.) Oopperaa tulkattaessa paritulkkaus on todettu toimivaksi toteutustavaksi, sillä se mahdollistaa tunnelman, musiikin ja äänimaailman, dialogin sekä eri hahmojen tuomisen tulkkaukseen (Linnapuomi ym. 2013, 36).

Viittomakielelle tulkattu esittävän taiteen teos on usein käännöksen, valmistellun tulkkauksen ja simultaanitulkkauksen yhdistelmä eli hybridi. Tässä opinnäytetyössä käsittelemme oopperateosta, joka on visuaalinen, auditiiivinen ja verbaalinen eli

multimodaalinen kokonaisuus. Valmisteltaessa tulkkausta tulkit poimivat teoksen merkitykselliset piirteet yhdistäen ne kokonaisuudeksi. (Kerkkä 2011, 183.)

Tulkkauksen tilaavan osapuolen on huomioitava tulkkauksen asettamat vaatimukset myös esityksen teknisiä ratkaisuja suunniteltaessa, tulkkien valaistuksen, sijoittautumisen ja puvustuksen osalta. Näitä käsittelemme myöhemmin kappaleessa “tulokset”.

3 AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET

Kuten johdannossa kerroimme, olemme tutustuneet esittävän taiteen ja musiikin tulkkaukseen jo vuonna 2018. Totesimme silloin, että aiheesta ei ole tehty kovin paljon tutkimuksia.

Elisa Haapajoki (2010) selvittää opinnäytetyössään *Baal, teatterissa tulkkaus viittomakielisen katsojan silmin*, kuinka kuuro yleisö kokee tulkkien sijoittautumisen. Maria Salo on vuonna 2012 tehnyt opinnäytetyönsä *Hannu ja Kerttu viittomakielelle – valmistautuminen satuopperan tulkkaukseen* viittomakielen tulkin näkökulmasta oopperan tulkkauksessa, mutta yleisön kokemuksia ei ole selvitetty. Strukturoitua asiakastyytyväisyyskyselyä viittomakielelle tulkatusta oopperasta ei ole aikaisemmin tehty.

Via on kerännyt tulkatuissa oopperanäytöksissä väliajalla keskusteluihin perustuvia kommentteja kuuroilta yleisöltä. Niitä ei ole kuitenkaan kerätty tai analysoitu systemaattisesti. Myöskään kuulevan yleisön näkökulmaa tulkkauksen läsnäolosta ei olla aiemmin selvitetty. Haapajoki (2010) mainitsi, että oli saanut teatteriesityksen jälkeen palautetta myös kuulevalta yleisöltä, mutta hän ei ole raportoinut näitä palautteita.

4 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET

Opinnäytetyömme tarkoituksena on selvittää, onko viittomakielelle tulkatulle oopperalle kysyntää ja millaisia ajatuksia viittomakielelle tulkattu ooppera herättää yleisössä.

Opinnäytetyössämme tutkimme erikseen kahta asiakasryhmää: kuurot ja kuulevat, sillä halusimme tarkastella kahden eri asiakasryhmän näkökulmia. Tutkimuskysymyksemme ovat:

1. Onko kuuron yleisön mielestä viittomakielelle tulkattuja oopperateoksia riittävästi?
2. Oliko tiedotus tulkatusta oopperasta riittävä?
3. Kuinka kuurot kokivat tulkkaukseen liittyvien teknisten ratkaisujen onnistumisen esityksen kannalta?
4. Kuinka tulkkaus vaikutti kuulevan yleisön oopperakokemukseen?

Opinnäytetyömme tavoitteena on selvittää, onko nykyinen viittomakielelle tulkattu oopperatarjonta riittävä ja onko sille kysyntää. Kun kuuleville kertoo viittomakielestä tai sen tulkkauksesta, on yleisin kommentti ihasteleva. Joskus voi törmätä myös negatiivisiin asenteisiin. Kulttuuritoimija saattaa arastella tulkkauksen tilaamista, sillä viittomakielen tulkkiä läsnäolon saatetaan ajatella häiritsevän kuulevaa yleisöä. Opinnäytetyömme tavoitteena onkin tuoda esille se, miten kuuleva oopperayleisö suhtautuu lavalla oleviin viittomakielen tulkkeihin.

Havainnollistamme edellä mainittujen kysymysten vastaukset diagrammien avulla kappaleessa ”tulokset”.

5 TUTKIMUSMENETELMÄ

Opinnäytetyössämme käytimme kvantitatiivista eli määrällistä kyselyä, johon keräsimme aineiston verkossa täytettävällä kyselylomakkeella. Kyselylomake on perinteinen tapa kerätä aineistoa kvantitatiiviseen opinnäytetyöhön (Valli 2015, 84). Tällä tavalla voidaan kerätä ja tarkastella tietoa muun muassa erilaisista yhteiskunnan ilmiöistä, ihmisten toiminnasta, mielipiteistä, asenteista ja arvoista (Vehkalahti 2014, 11).

Sähköinen tutkimuslomake on nopea täyttää ja sen palauttaminen sujuu vaivattomasti, eikä vastaaminen ole paikkasidonnaista (Valli & Perkkilä 2015, 109). Näin ollen tämä oli opinnäytetyömme kannalta toimiva menetelmä.

Kvantitatiivisen tutkimusprosessin vaiheet

Kuva 1. Kvantitatiivisen tutkimusprosessin vaiheet (Heikkilä 2014).

Etenimme opinnäytetyössämme Heikkilän (2014) kvantitatiivisen tutkimusprosessin vaiheet -kaavion osoittamalla tavalla.

5.1 Kyselytutkimuksen laatiminen

Kuurojen yhteisö on pieni ja tiivis, ikään kuin yksi suuri perhe (Kuuloliitto 2016). Halusimme siksi madaltaa vastaajien kynnystä kyselyn tekemiseen, kertomalla heti kyselyn alussa, saatekirjeessä, että kysely toteutetaan anonyymisti, eikä vastaajia voi yhdistää annettuihin vastauksiin. Verkossa toteutettavalla kyselytutkimuksella anonyymisti vastaaminen on mahdollista (Vilkkä 2015, 94) ja sen etuna on myös vastausten nopea ja helppo palautus (Valli & Perkkilä 2015, 109).

Laadimme kyselymme Webropol-työkalulla. Webropol on kotimainen yritys ja se tarjoaa monipuolisia työkaluja erilaisten verkossa toteutettavien kyselytutkimusten tekemiseen (Webropol 2020). Loimme kyselylle QR-koodin, jonka skannaamalla pääsi kyselyyn. QR-koodi on kaksiulotteinen viivakoodi, joka skannataan esimerkiksi mobiililaitteella, jolloin laite avaa QR-koodiin piilotetun internet-osoitteen (Liukkonen 2012).

Tiedostimme, että valitsemalla materiaalin keräystavaksi verkkokyselyn, saattaa se sulkea pois sellaisia mahdollisia vastaajia, jotka eivät koe verkossa vastaamista mieleiseksi tai helpoksi (Räsänen & Sarpila 2013, 78). Huomioimme tämän vastaajaryhmän siten, että oopperan väliajalla yleisöä kohdatessamme meillä oli mukana QR-kooditetun kyselyn lisäksi myös paperisia kyselylomakkeita niitä suosiville. QR-koodin mukana jaoin yhteystietomme. Mikäli vastaajasta tuntuisi epämukavalta täyttää sähköistä kyselylomaketta, voisi hän ottaa yhteyttä meihin ja vastata kyselyymme jollain muulla haluamallaan tavalla. Saimme kuitenkin kaikki vastaukset verkkokyselylomakkeen kautta.

Kyselyn ensimmäiselle sivulle sijoitimme saatekirjeen. Siitä vastaaja sai heti käsityksen, kuka kyselyn toteuttaa, mitä varten kysely on tehty ja mihin tarkoitukseen vastauksia käytetään. Saatekirjeellä pyritään motivoimaan vastaajia osallistumaan kyselyyn. Se myös antaa kyselyn toteuttajille läpinäkyvyyttä sekä uskottavuutta. (Vilkkä 2015, 189–192.)

Opinnäytetyössämme oli kaksi asiakasryhmää: kuurot ja kuulevat. Ryhmien lomakkeet poikkesivat toisistaan. Kuuroille yleisölle tekemämme kysely oli kuulevien lomaketta laajempi, sillä kysyimme myös kysymyksiä, jotka liittyivät esimerkiksi tulkkausteknisiin ratkaisuihin. Oletimme, että heillä on jo kokemusta tulkatuista tilanteista ja he voivat sen takia antaa palautetta eri näkökulmasta kuin kuuleva yleisö.

Kyselyä laatiessamme mietimme, tekisimmekö kysymykset viitottuun muotoon (suomalaisella viittomakielellä), mutta Webropol-palvelun teknisten ominaisuuksien takia päädyimme esittämään kysymykset kirjoitetulla suomen kielellä. Kyselyssä oli kuitenkin yhteystietomme, joten halutessaan vastaaja olisi saanut kysymykset viitottuna.

Verkkokyselyllä on mahdollista toteuttaa kahdelle asiakasryhmälle erilliset kyselyt samassa verkko-osoitteessa. Tällä tavalla toteutettavassa kyselyssä voi käyttää niin kutsuttuja hyppykäskyjä ohjatakseen vastaajat heille suunnattuihin kysymyksiin. (Räsänen & Sarpila 2013, 74.) Kyselymme ensimmäinen, kaikille suunnattu kysymys oli suljettu osio, jossa vastaaja vastasi olevansa kuuro tai kuuleva. Valinnan jälkeen vastaaja ohjautui hyppykäskytoiminnon avulla joko kuuroille suunnattuun kyselyyn tai kuuleville suunnattuun kyselyyn. Hyppykäskytoimintojen avulla saimme molemmille asiakasryhmille tarkoitetut kyselyt saman verkko-osoitteen taakse. Näin ollen myös Kansallisoopperan oli vaivatonta lähettää oopperakävijöilleen kiitoskirjeessään vain yksi kyselymme johtava verkko-osoite.

Sisällytimme kyselymme avoimia ja suljettuja osioita. Suljetuissa osioissa vastausvaihtoehdot on annettu valmiiksi ja avoimissa osioissa voi vastata omin sanoin (Vehkalahti 2014, 24–25). Avoimet kysymykset ovat tutkitusti helpoiten ohitettavissa, sillä niihin vastaaminen vie enemmän aikaa. Ne sallivat kuitenkin perusteellisemmän vastaamisen ja niissä voi ilmaista uusia mielipiteitä ja ideoita. (Valli 2015, 106.) Koimme siksi tarkoituksenmukaiseksi sisällyttää niitä harkitusti kummallekin otantaryhmälle.

Mielipidemittauksessa käytimme Likertin asteikkoa. Sitä käytetään yleisimmin mittaamaan mielipiteitä ja asenteita. Asteikossa käytetään usein paritonta asteikkoa (esim. 1–5 tai 1–7), tällöin mittarin keskiosa tulkitaan ilmaisevan neutraalia / “en osaa sanoa” -mielipidettä. (Valli 2015, 98–99.) Jätimme kuitenkin neutraalin vaihtoehdon pois ja käytimme neliportaista asteikkoa (1–4), sillä emme kokeneet neutraalia mielipidettä opinnäytetyömme kannalta merkittäväksi.

Oletuksemme siitä, että kuuroilla yleisöllä on tulkatuista tilanteista enemmän kokemusta verrattuna kuulevaan yleisöön, vaikutti siihen, millaisia kysymyksiä sisällytimme heille suunnattuun kyselyyn. Jos aihe on vastaajalle vieras, on helpompaa valita jo valmiiksi suunnitelluista vastausvaihtoehdoista kuin vastata omin sanoin

avoimeen kysymykseen. (SurveyMonkey 2020.) Kuuroille sisällytimme enemmän avoimia ja kuuleville enemmän suljettuja osioita.

Kysymysten suunnittelussa tulee kiinnittää huomiota erityisesti niiden muotoiluun, jotta kysymykset eivät ole johdattelevia (Valli 2015, 106). Halusimme esimerkiksi kuuleville suunnatussa kyselyssä selvittää, häiritseekö viittomakielen tulkkaus kuulevaa yleisöä. Koimme, että sana ”häiritä” on asenteellinen ja liian johdatteleva, joten muotoilimme kysymyksen neutraaliksi: ”vaikuttiko tulkkaus oopperakokemukseesi? Millä tavalla?”.

Saadakseen kyselyyn mahdollisimman tarkkoja vastauksia, tulee kysymykset tiivistää ytimekkäiksi. Kysymysten suunnittelussa ja muotoilussa on myös tärkeää huomioida, että jokaisessa kysymyksessä kysytään vain yhtä asiaa, jotta vastaajan ei tarvitsisi arvata, mihin vastata. Jos kysymys on muotoiltu huolimattomasti, ei vastauksia analysoitaessa voida tietää kumpaan kysymykseen vastaaja on vastannut ja näin ollen tutkimus on epäonnistunut. (Vilkkä 2015, 107.)

5.2 Kyselytutkimuksen toteutus

Kyselylomake tulee aina testata ennen kyselyn toteuttamista, jolloin testihenkilöt arvioivat ja kommentoivat kyselylomakkeen toimivuutta (Vilkkä 2015, 108). Testasimme kyselylomakkeen seitsemällä testihenkilöllä. Varmistimme, että kyselyyn vastaamiseen kului suunnittelemamme 3–4 minuuttia sekä sen, että kyselylomake ja QR-koodi toimi ainakin Android, iOS ja Windows -käyttöjärjestelmissä. Tarkistutimme myös kieliasun testihenkilöillä, jolloin meillä oli mahdollisuus muokata sitä ennen kyselyn toteuttamista.

Viittomakielelle tulkattuja näytöksiä oli kaksi ja molemmissa näytöksissä käytimme samaa kyselylomaketta, koska näytösten ajankohdalla ei tulosten kannalta ollut merkitystä. Jaoin oopperan väliajalla QR-koodeja, josta pääsi verkkokyselyymme. Kohtaamalla vastaajia kasvotusten voi pohjustaa tutkimuksen ideaa ja näin herättää luottamusta vastaajissa, joka voi mahdollisesti nostaa vastausprosenttia (Valli 2015, 88). Analysoimme molempien näytösten vastaukset yhtenäisenä aineistona.

6 TULOKSET

Saimme vastauksia kuudelta (6) kuuroilta ja 127 kuulevalta. Esitämme tulokset palkkidiagrammeina, joista on nähtävissä vastausten prosenttijakautumat.

Käsitlemme ensin kuuroilta yleisöltä kerätyt vastaukset ja sen jälkeen kuulevalta yleisöltä kerätyt vastaukset. Tuloksiin olemme poimineet mielestämme oleellisia kommentteja sekä kuuroilta että kuulevalta yleisöltä. Selkeyden vuoksi ilmoitamme ennen kommenttia sen olevan joko kuuroilta tai kuulevalta vastaajalta. Koska kyselymme on toteutettu anonyymisti, kommentteja ei voi yhdistää kehenkään vastaajaan. Emme myöskään ole nimenneet kommentteja, ilmoitamme ainoastaan, kumpaan asiakasryhmään vastaaja kuuluu.

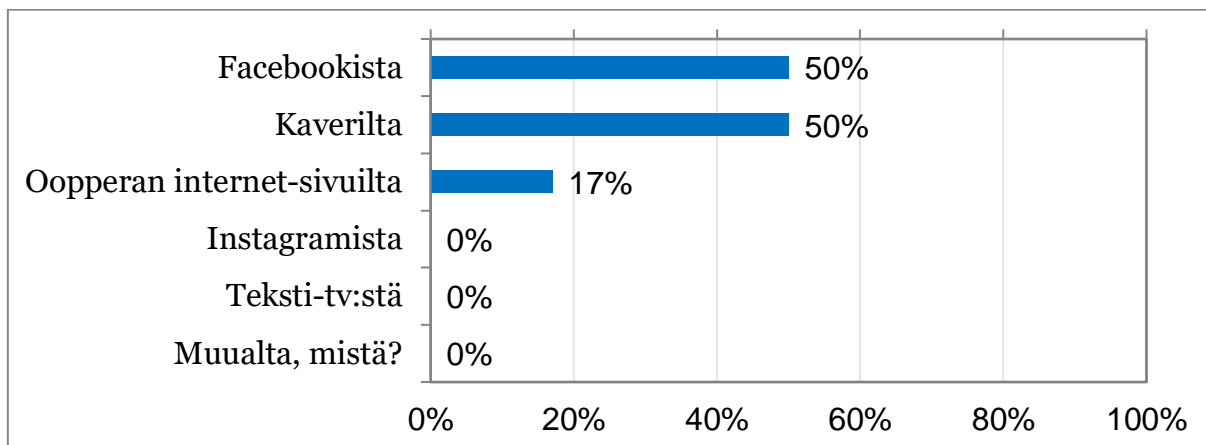
6.1 Kuurojen vastaukset

Kuuroja vastaajia oli yhteensä kuusi (6). Heistä jokainen vastasi kaikkiin kysymyksiin.

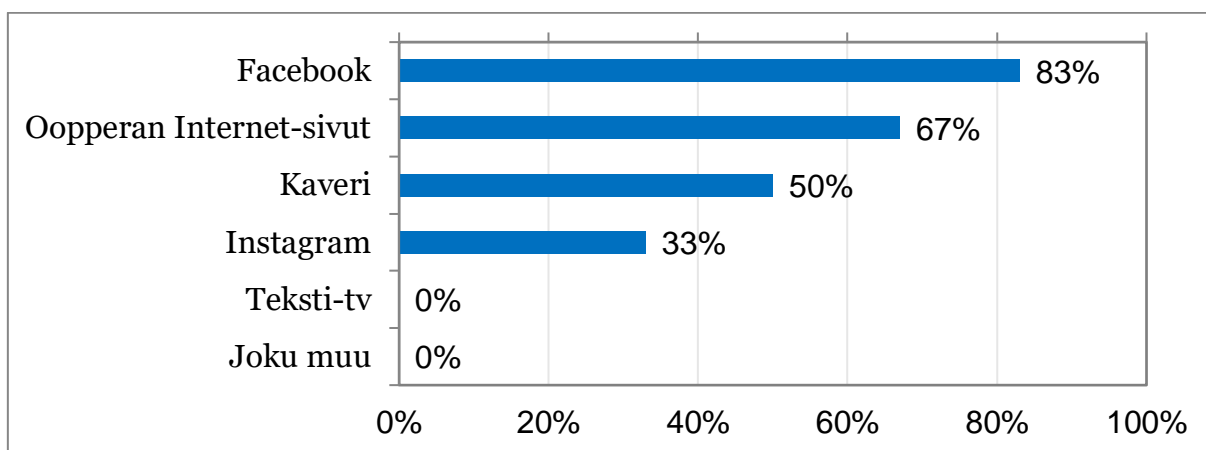
Vastaajat kertoivat tulleen näytökseen tulkkauksen takia ja puolet heistä kertoi käyneensä aikaisemmin tulkatussa oopperassa.

Viittomakielten kielipoliittisessa ohjelmassa (2010) sanotaan: ”Viittomakieliselle yhteisölle on tärkeää osallistua ympäröivän yhteiskunnan toimintaan.” (Suomen viittomakielten kielipoliittinen ohjelma 2010, 11). Filosofian maisteri Liisa Laitinen (2017) toteaa, että taiteellisen toiminnan kautta voi saada kokemuksen hyväksytyksi tulemisesta ja yhteiskuntaan kuulumisesta (Laitinen 2017b).

Jo vuonna 1985 Kuurojen Liiton tekemässä selvityksessä on havaittu, että kuurot ovat tavoitettavissa parhaiten viittomakielisellä tiedottamisella (Kuurojen kulttuurityöryhmän muistio 1985, 68). Vastauksista käy ilmi, että useat vastaajat ovatkin saaneet tiedon tulkatusta oopperasta kaveriltaan.

Kuvio 1. Mistä sait tiedon tulkatusta oopperasta?

Kuvio 2. Mistä toivoisit saavasi tiedon tulkatusta oopperasta?

Kuvion 1 ja 2 kysymyksissä vastaajille annettiin mahdollisuus valita useita vastausvaihtoehtoja.

Kuten kuviosta 1 huomataan, Kansallisoopperan verkkosivut ovat olleet kolmanneksi tavoittavin tiedotuskanava. Kuviosta 2 käy ilmi, että yleisön mielestä toiseksi paras tiedotuskanava olisikin Kansallisoopperan internet-sivusto.

Suomen Teatterit ry:n, Kulttuurikaikille -palvelun ja Opetus- ja kulttuuriministeriön koostamassa Teatterikaikille! -oppaassa ohjeistaan, että tulkatun esityksen järjestävä toimija voi tehdä yhteistyötä esimerkiksi paikallisten kuurojen yhdistysten kanssa jo tulkattavaa näytöstä suunniteltaessa. Yhteistyöstä on etua muun muassa tulkatusta näytöksestä tiedotettaessa, sillä näin voi varmistaa, että kohdeyleisö löytää tulkatun näytöksen helpommin. (Linnapuomi ym. 2013, 13.)

Opinnäytetyön kannalta koimme oleellisena asiana kerätä tietoa siitä, millä paikoilla tulkkausta seuraava yleisö istui ja heidän kokemuksestaan istumapaikan sopivuudesta. Via on antanut Kansallisopperalle suositukset siihen, miltä riveiltä ja paikoilta tulkkausta seuraavien kannattaa varata paikat, jotta näköyhteys sekä tulkkeihin että lavan tapahtumiin on mahdollisimman hyvä. Kokemus paikan sopivuudesta on kuitenkin aina yksilöllinen ja siihen vaikuttavat katsojan henkilökohtaiset toiveet.

Kuuro: Vasemmalla permannolla. Kerroin lippua ostaessani seuraavani tulkkausta ja minulle kerrottiin paikan olevan siltä kannalta erinomainen, mutta käytännössä istuin aika lailla keskellä katsomoa, kun taas vasemmalla reunalla istuessa olisi helpompaa seurata sekä esitystä että tulkkausta.

Kuuro: Liian lähellä reunaa, tulkkauksen ja esityksen seuraaminen samaan aikaan oli haastavaa.

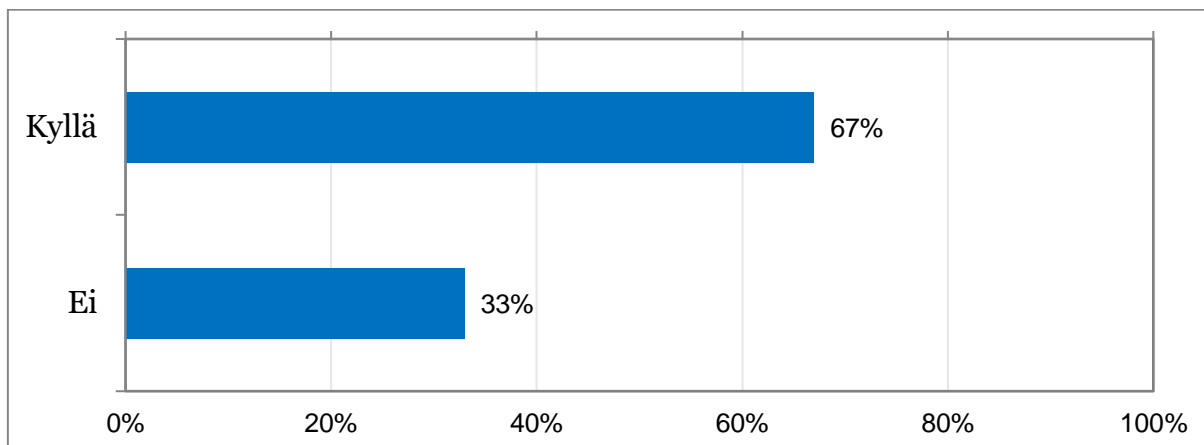
Kuuro: Vasemmalla permannolla, rivillä 9 ihan laitimmaisena. Rivillä 9 ei tunne musiikkia, 9-rivi liian kaukana orkersterimontusta?

Suomen Kansallisoppera voisi parantaa kuuron yleisön oopperakokemusta tiedottamalla, miltä paikoilta musiikin tuntee parhaiten katsomossa. Osalle kuurosta yleisöstä musiikin aistiminen tuntoaistilla on osa oopperakokemusta. Viittomakielen tutkija Päivi Rainó (2008) kertookin ihmettelevänsä, miksi kuurot on usein pantu syrjään, kun puhutaan musiikin nauttimisesta. Ihminen, niin kuuro kuin kuuleva, kokee ja aistii musiikin ääniaallot kehon avulla. (Rainó 2008.)

Kuuro: Oopperalle terveisiä, että voisiko ideoida miten kuurot voisivat kokea äänimaailman entistäkin selvemmin? Esim. tiedetään, että jos pitelee ilmapalloa, siitä tuntee selvästi värähtelyt, mutta ilmapallo ei liene oopperassa käytännöllinen. Olisiko tähän olemassa jotain teknologiaa, jokin "äänimatto" jonka päällä pitää jalkoja tms.?

Musiikin aistimiseen on kehitetty erilaisia apuvälineitä, joiden kautta esimerkiksi ääniaaltojen värähtelyn voi tuntea paremmin. Brysselin soitinmuseossa (Musical Instruments Museum, MIM) on käytössä matto, joka yhdistetään äänilähteeseen, esimerkiksi levysoittimeen ja maton värähtelyn avulla äänitaajuuksien havaitseminen on mahdollista. (Geubel 2010.)

Suomessa vuonna 2011, ensimmäistä viittomakielelle tulkattua oopperaa suunniteltaessa todettiin, että tulkkaus onnistuu parhaiten kahden tulkin voimin. Näin toimittiin myös syksyn 2019 Carmen-oopperassa.

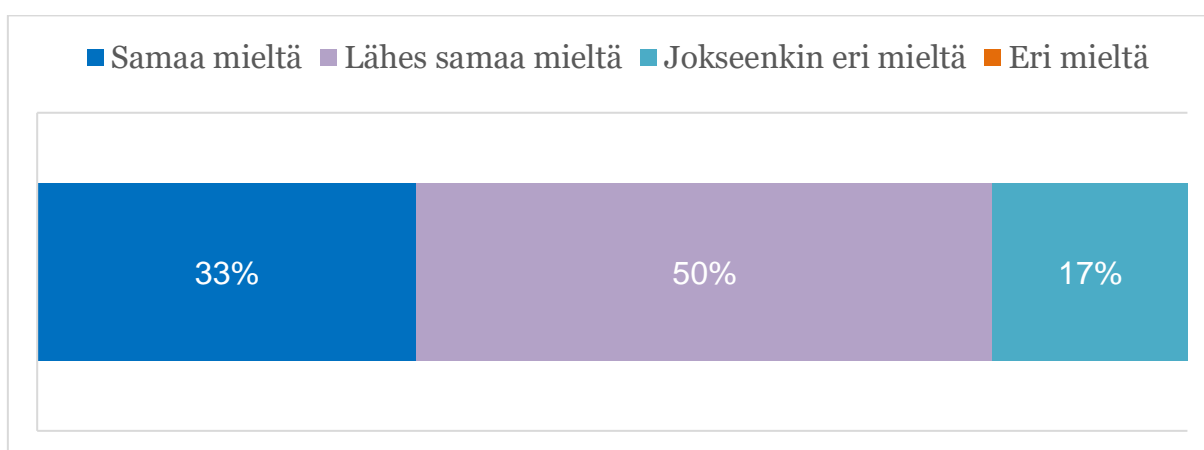

Kuvio 3. Tulkkien määrä oli sopiva.

Vastaajista hieman yli puolet, 67 %, (kuvio 3) oli sitä mieltä, että kaksi tulkkia oli sopiva määrä tulkaamaan tätä näytöstä.

Näyttelijäntaiteen maisteri Silva Belghiti kirjoittaa opinnäytetyössään (2018), että tulkkien sijoittautumiseen vaikuttaa paljolti se, etteivät ohjaajat välttämättä osaa ajatella tulkin paikkaa kuuron katsojan näkökulmasta (Belghiti 2018).

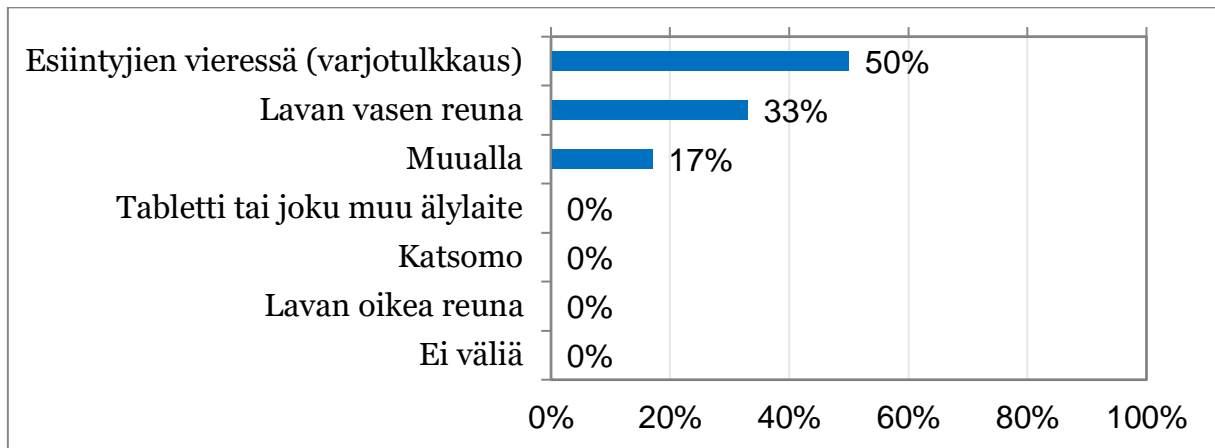
Vastausten perusteella yleisö oli suurimmaksi osaksi kuitenkin tyytyväinen tulkkien paikkaan (kuvio 4).

Kuvio 4. Olin tyytyväinen tulkkien paikkaan.

Kenenkään vastaajan mielestä tulkkien sijoittuminen ei ollut täysin huono (kuvio 4), mutta kuten seuraavasta kuvioista 5 näkee, kuuroilla on erilaisia toiveita tulkkien paikasta.

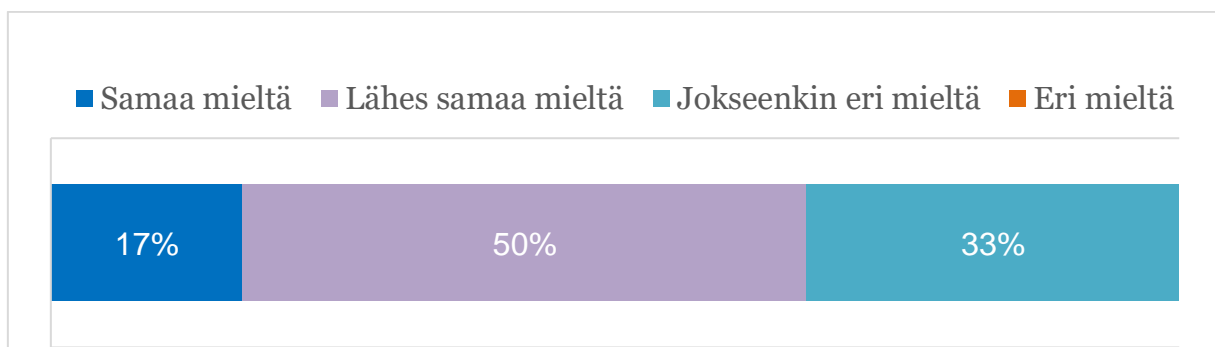
Tulkkausta suunniteltaessa tulkeille tulee järjestää paikka, josta yleisön on vaivatonta katsoa tulkkausta sekä esitystä samanaikaisesti (Linnapuomi ym. 2013, 14).

Kuvio 5. Mikä olisi mielestäsi paras paikka tulkeille?

Kuviosta 5 voidaan huomata, että vastaajien mielestä paras paikka tulkeille olisi esiintyjien vieressä. Tätä menetelmää kutsutaan varjotulkkaukseksi. Tällöin tulkit ovat lavalla ikään kuin osana esitystä (Gebron 2000, 25).

Kuuleva: Minusta tulkit olisivat voineet esiintyä päänäyttämön reunassa. Nyt katsoja/mahdollinen kuuro henkilö joutui kääntymään erikseen tulkkauksen suuntaan, mikä taas esti luontevan näkymän lavalle. Onko mahdollisesti myös niin, että parvekkeelle ei ko. tulkkauspaikka näkynyt lainkaan?

Kuvio 6. Tulkkausta ja lavan tapahtumia oli helppo seurata samanaikaisesti.

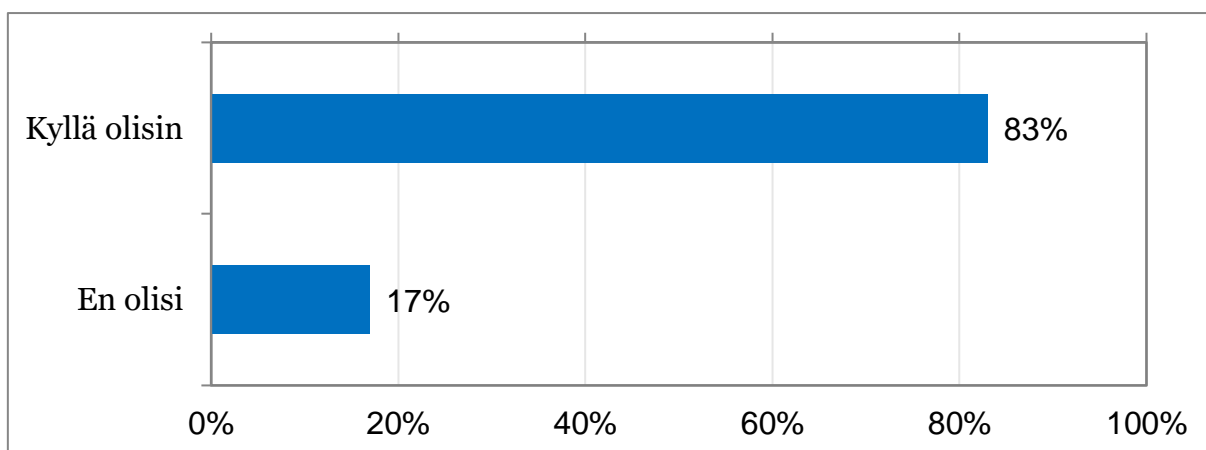
Kuten kuviosta 6 voidaan havaita, vastaajista 17 % oli samaa mieltä ja 50 % lähes samaa mieltä siitä, että tulkkausta ja lavan tapahtumia oli helppo seurata samanaikaisesti. Vastaajista 33 % oli asiasta kuitenkin jokseenkin eri mieltä.

Tulkkien paikan suunnittelu tulisi siis olla asiakaslähtöistä. Tavoitteena on, että katsojan ei tarvitsisi kääntää päätään nähdäkseen tulkit, vaan että hän näkisi sekä lavan tapahtumat, että tulkit vaivatta. (Linnapuomi ym. 2013, 14.) Lavan reuna on koettu toimivaksi paikaksi tulkeille, mutta vastausten perusteella kuuro yleisö olisi halukas kokeilemaan tulkeille myös muita paikkoja.

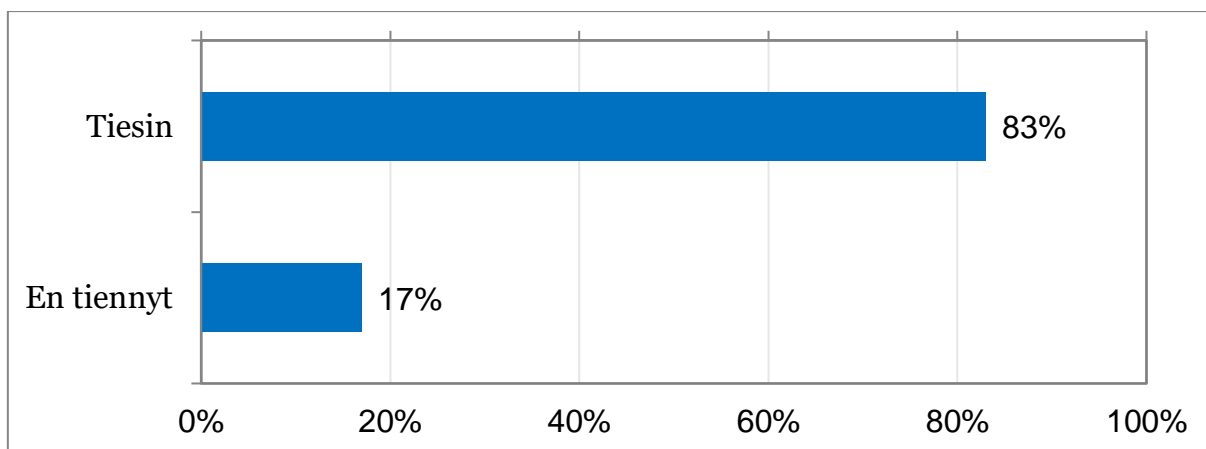
Kuuro: Lavan oikea JA vasen reuna.

Kuuro: Tulkkaus olisi osa esitystä.

Tulkkausta seuraavalle yleisölle pitää varata katsomosta paikat, joista on helppoa ja vaivatonta seurata tulkkausta ja lavan tapahtumia samanaikaisesti. Lipunmyynnin on oltava tietoinen näistä paikoista, jotta he osaavat neuvoa tulkkausta seuraavaa asiakasta lipun oston yhteydessä. (Linnapuomi ym. 2013, 15.)

Kuvio 7. Lippua ostaessasi olisitko halunnut tietää tulkkien paikan?

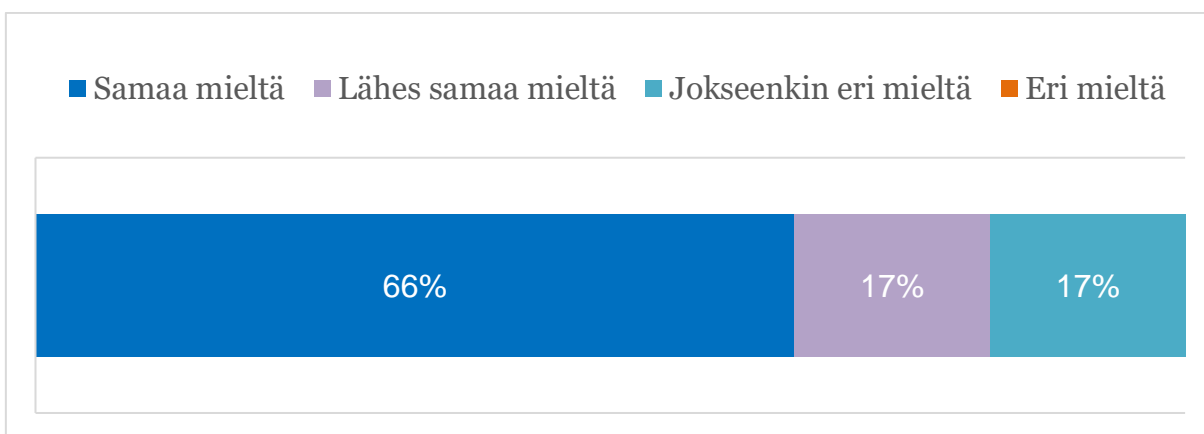

Kuvio 8. Tähän näyttökseen lippua ostaessasi, tiesitkö tulkkien paikan?

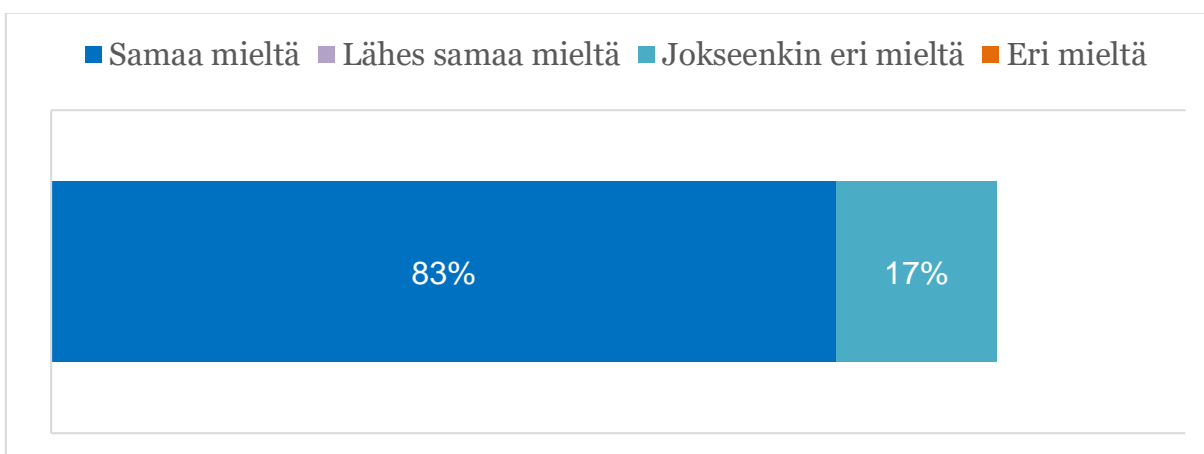
Kuviosta 7 käy ilmi, että suurin osa (83 %) vastaajista haluaa tietää tulkkien paikan lippua ostaessa ja kuviosta 8 ilmenee, että 83 % vastaajista olikin tietoisia tulkkien paikasta.

Tulkkauksen kannalta valaistus tulee suunnitella niin, että tulkkien kasvot ja kädet näkyvät yleisölle, mutta valot eivät kuitenkaan saa häikäistä tulkkeja tai yleisöä, joten yhteistyö näyttämötekniikan ammattilaisten kanssa on tärkeää (Linnapuomi ym. 2013, 14).

Kuviosta 9 ja 10 voidaan havaita, että tulkkien valaistus ja vaatetus koettiin pääasiassa onnistuneeksi.

Kuvio 9. Tulkkien valaistus oli riittävä.

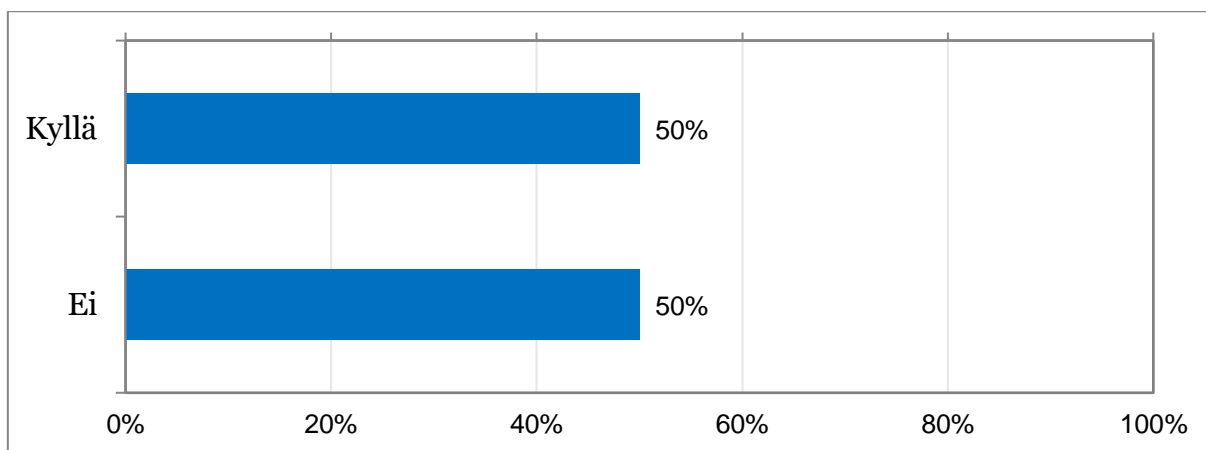

Kuvio 10. Tulkkien vaatetus oli sopiva.

Carmen-oopperan tulkatuissa näytöksissä tulkit olivat pukeutuneet mustiin vaatteisiin. Naisten rooleja tulkkaavalla tulkilla oli hame ja miesten rooleja

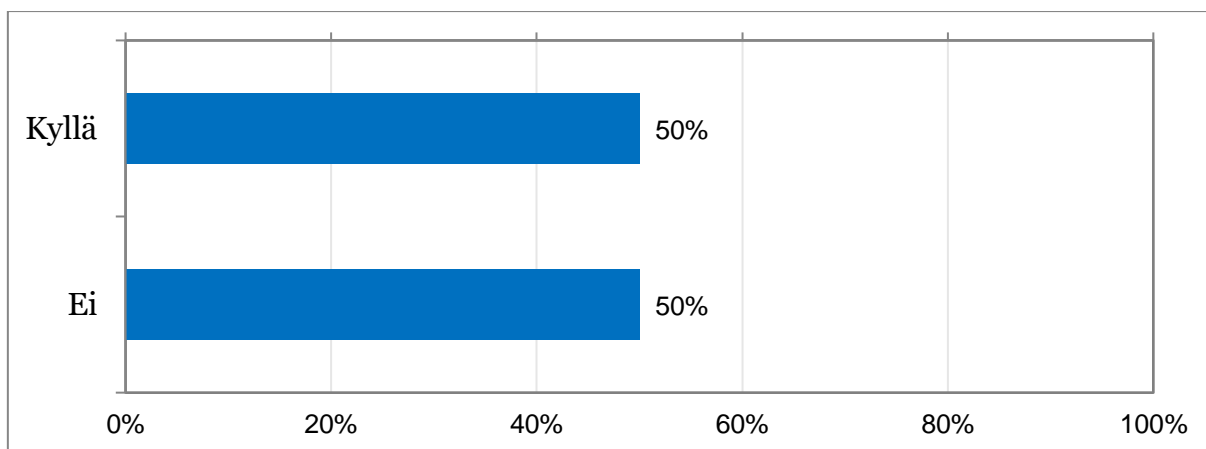
tulkaavalla housut. Vaatetusta valittaessa tärkeintä on, että tulkin kädet erottuvat selkeästi yleisölle, siksi tumma vaatetus on usein sopiva. Ohjaajan tai puvustajan kanssa voi tehdä yhteistyötä vaatetusta valittaessa. On kuitenkin muistettava, että he eivät välttämättä ole tietoisia tulkkauksen asettamista vaatimuksista puvustukseen liittyen.

Kuvio 11 osoittaa, että vastaajista 50 % haluaisi päähenkilölle oman tulkin.

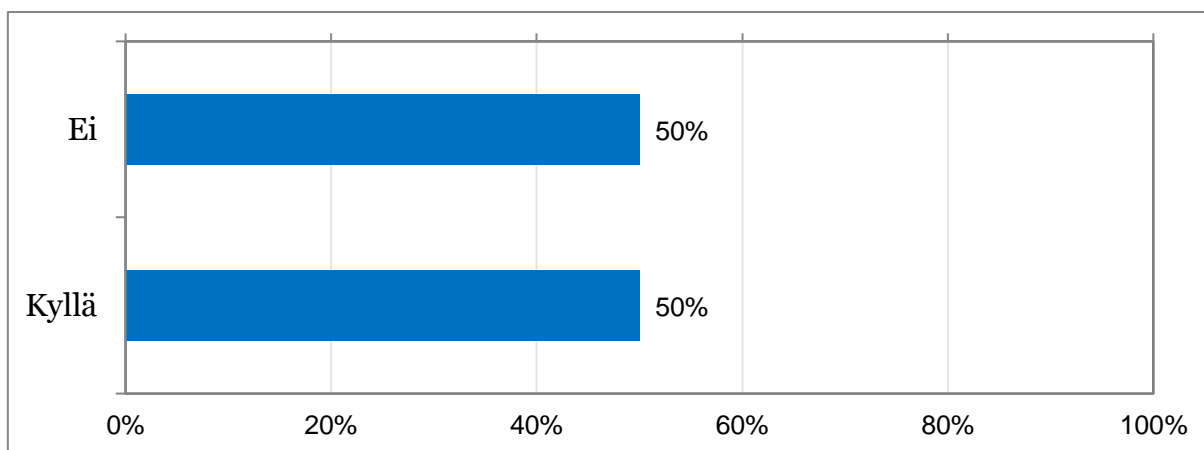
Kuvio 11. Päähenkilöllä pitäisi olla oma tulkki.

Kuvion 12 mukaan suurimmalle osalle yleisöstä (67 %) ei ole väliä, onko esittävän taiteen tulkkauksessa miesten rooleja tulkkaamassa mies- vai naistulkki. Vastaajista 33 % toivoisi kuitenkin miestulkin tulkkaamaan miesten rooleja.

Kuvio 12. Haluaisin, että miesten rooleja tulkkaa miestulkki.

Kuvio 13 osoittaa, että vastaajista 50 % oli sitä mieltä, että viittomakielelle tulkattujen oopperateosten määrä tällä hetkellä ei ole riittävä. Jotta Suomessa saavutettaisiin kulttuurinen tasa-arvo, tulisi jokaisella olla mahdollisuus osallistua kulttuuritarjontaan kiinnostuksensa mukaan (Salmi & Laakso 2005, 396). Myös vastaajat toivoivat, että tulkattuja oopperanäytöksiä järjestettäisiin “useammin” tai “muutaman kerran vuodessa”.

Kuvio 13. Viittomakielelle tulkattujen oopperateosten tämänhetkinen määrä Suomessa on riittävä.

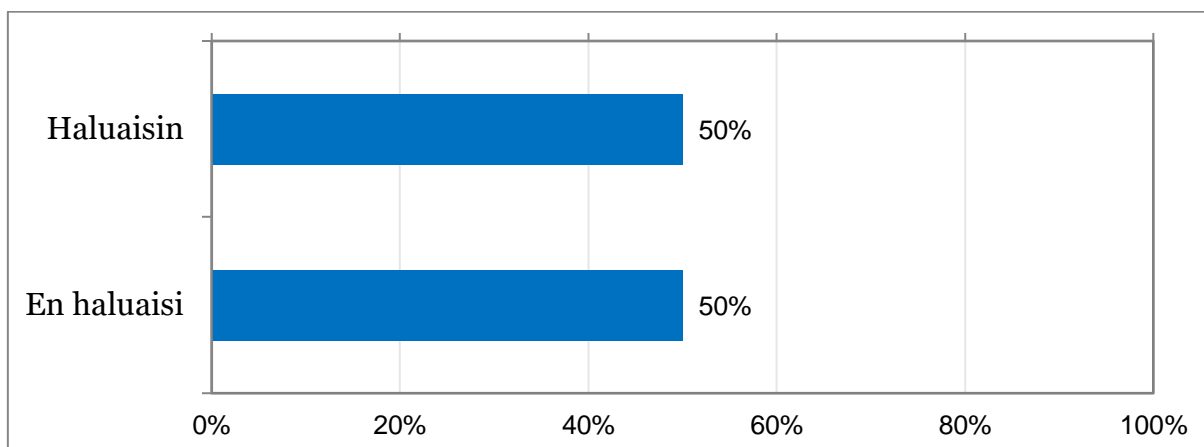
Kuulevilta emme kysyneet, olivatko he tyytyväisiä tämänhetkiseen tulkattujen oopperateosten määrään, mutta saimme kommentteja, joissa tällaisia esityksiä toivottiin lisää.

Kuuleva: Kiitos Oopperalle viittomakielisten huomioimisesta. Toivoisin enemmän tulkattuja esityksiä.

Kuuleva: Lisää hienoa tulkkausta! Kuulevatkin nauttii siitä!

Kuuleva: Kiitos, tämä oli mielenkiintoinen ja ajatuksia herättävä lisä oopperakokemukseen. Toivottavasti näitä on jatkossakin!

Tällä hetkellä Kansallisooppera tilaa Vialta viittomakielen tulkkauksen valitsemaansa oopperaan. Kuvion 14 mukaan 50 % vastaajista haluaisi kuitenkin itse vaikuttaa siihen, mikä ooppera tulkataan.

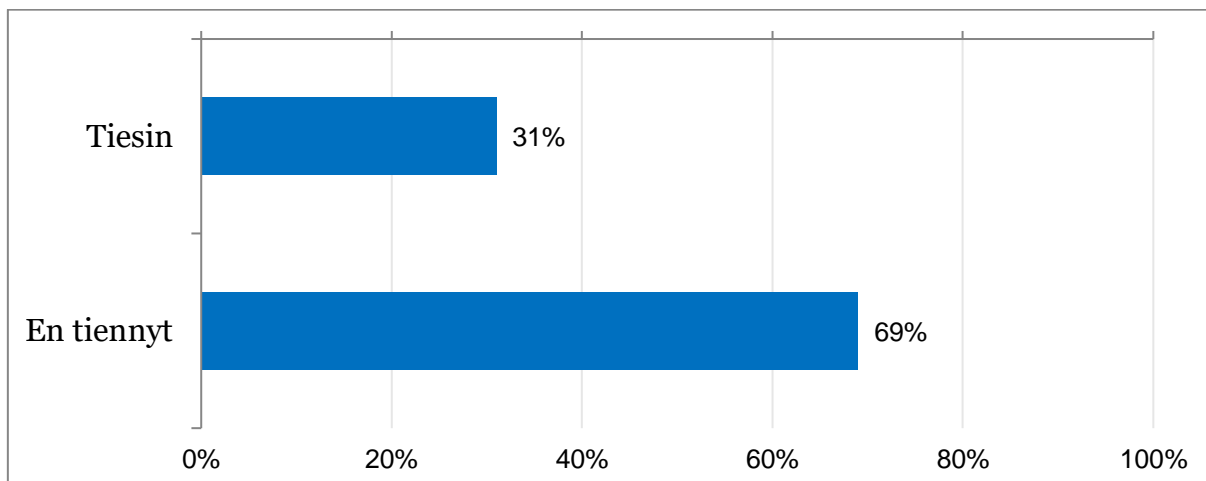
Kuvio 14. Haluaisitko itse vaikuttaa siihen, mikä ooppera tulkataan.

Teatteria kaikille! -oppaassa suositellaan, että viittomakielelle tulkatut teokset valittaisiin yhdessä viittomakielisen yhteisön kanssa (Linnapuomi ym. 2013, 13). Esimerkiksi Kansallisooppera voisi tehdä yhteistyötä paikallisten kuurojen yhdistysten kanssa ja keskustella sopivasta ajankohdasta tulkatulle näytökselle sekä siitä, millaiset esitykset kohdeyleisöä voisi kiinnostaa.

6.2 Kuulevien vastaukset

Saimme vastauksia yhteensä 127 kuulevalta. Oopperan väliajalla QR-koodeja jakaessamme huomasimme, että viittomakielen tulkkaukset herättävät kiinnostusta ja keskustelua. Opinnäytetyömme ideaa, tavoitteita ja asiakastytyväisyyskyselyä katsojille pohjustaessamme yleinen asenne työtämme kohtaan oli kiinnostunut ja myönteinen.

Opinnäytetyön kannalta oli oleellista tietää, kuinka moni kuuleva tiesi näytöksen olevan viittomakielelle tulkattu.

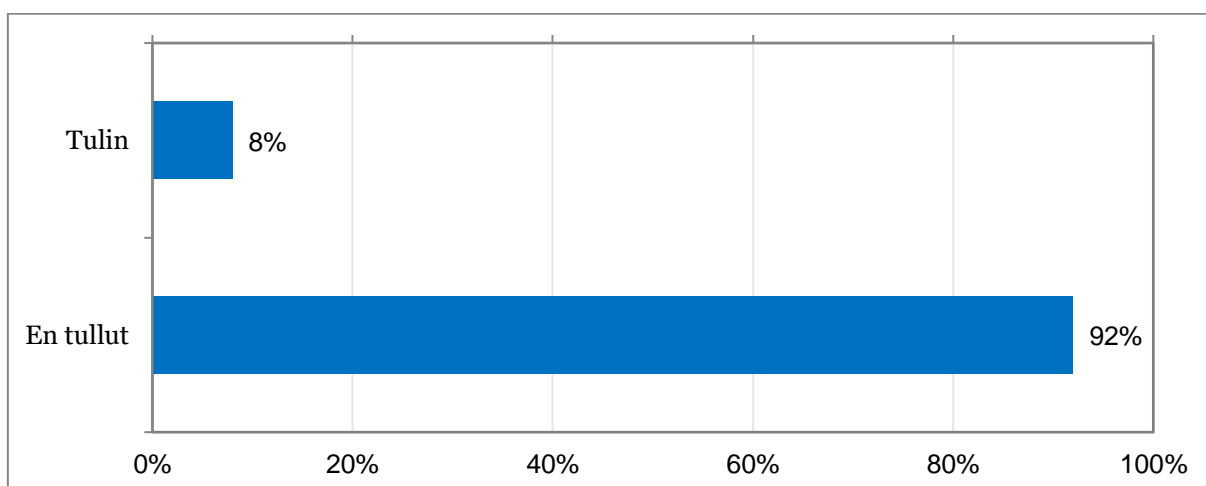

Kuvio 15. Tiesin, että näytös on tulkattu viittomakielelle.

Kuviosta 15 voidaan huomata, että suurin osa vastaajista (69 %) ei tiennyt, että ooppera oli tulkattu.

Kuuleva: Ostaessani lippuja, myynnissä ei tiedetty onko Ooppera tulkattu, ottivat asian selville kuitenkin kun varta vasten kysyin. Myynnistä ei myös osattu neuvoa hyviä paikkoja, josta näkisi sekä tulkit että lavan. Erikoista, luulisi että Oopperan kannattaisi mainostaa tulkkausta, toisi ainoastaan positiivista näkyvyyttä!

Kuten kuviosta 16 huomaa, suurin osa vastaajista (92 %) kertoo, ettei tullut oopperaan tulkkauksen takia. Vastaajista 8 % tuli tulkkauksen takia.

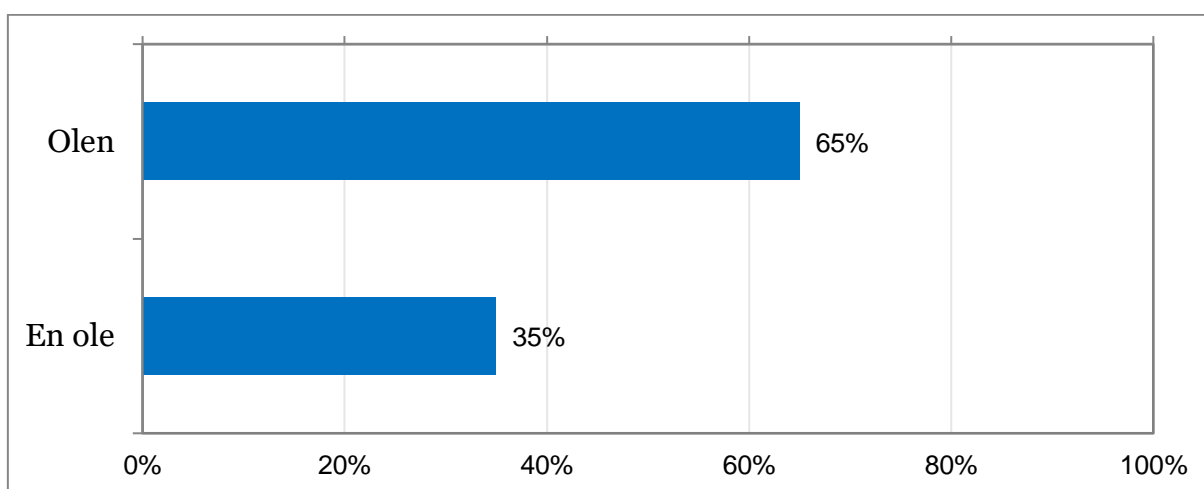

Kuvio 16. Tulin tähän näytökseen viittomakielen takia.

Kuuleva: Carmenia tuln katsomaan tulkkauksen takia. Viittomakielelle tulkattuja tilaisuuksia on vähän, joten osallistun mielelläni niihin.

Viittomakielelle tulkatuissa kulttuuritapahtumissa käy kuurojen lisäksi myös muita viittomakielisiä: kuurojen perheenjäseniä, sukulaisia ja ystäviä sekä viittomakielentaitoisia henkilöitä, esimerkiksi tulkkiopiskelijoita ja viittomakielestä kiinnostuneita.

Kuviosta 17 käy ilmi, että hieman yli puolet vastaajista (65 %) kertoi nähneensä aikaisemmin viittomakielelle tulkkausta muun muassa televisiossa ja teatterissa. Vastaajista 6 (5 %) oli nähnyt aikaisemmin viittomakielelle tulkatun oopperan.

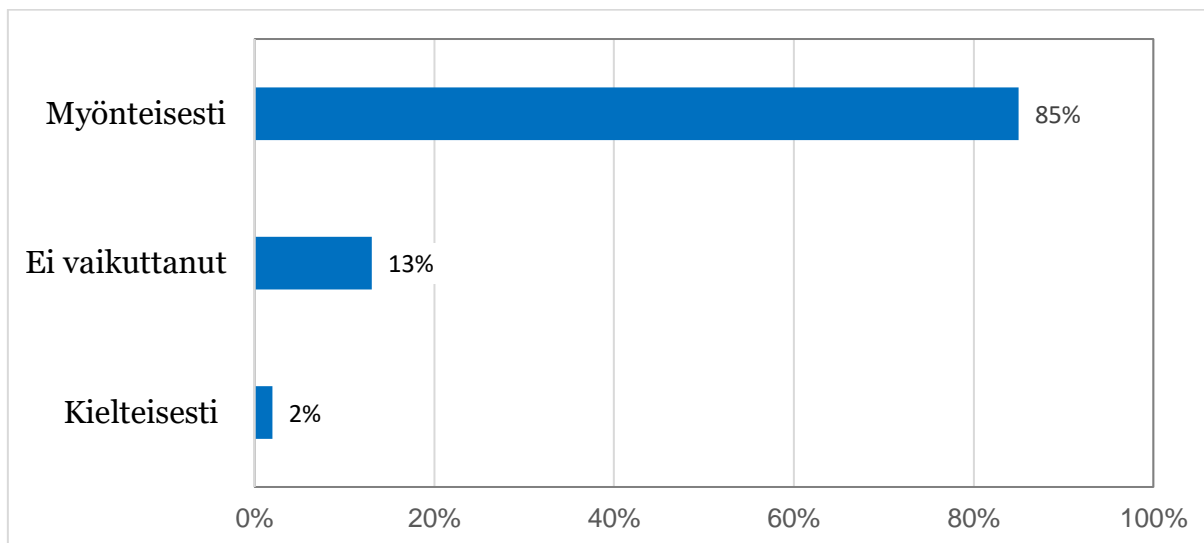
Kuvio 17. Olen aiemmin nähnyt viittomakielen tulkkausta.

Vastauksista nousi esille se, ettei monikaan ollut ajatellut musiikin tulkkauksen viittomakielelle olevan tarpeellista tai edes mahdollista. Yleisesti tämä kuitenkin koettiin rikastavana ja elävöittävästä lisänä oopperakokemukseen.

Kuuleva: En ole koskaan tullut ajatelleeksi, että musiikkia voisi tulkita viittomalla. Te saitte minut uskomaan, että se todellakin voi olla mahdollista! Teitä oli ilo seurata!

Kuuleva: Hienoa! En osannut etukäteen ajatella miten ja miksi oopperaa tulkattaisiin kuulovammalaisille. Mutta sehän oli upea juttu!

Kuvio 18 kertoo, miten vastaajat kokivat tulkkauksen läsnäolon. Vastaajista 85 % koki tulkkauksen vaikuttaneen myönteisesti heidän oopperakokemukseensa.

Kuvio 18. Kuinka tulkkaus vaikutti oopperakokemukseesi?

Näyttelijäntaiteen maisteri Silva Belghiti (2018) kirjoittaa Teatterikorkeakoulun opinnäytetyössään, että esimerkiksi teatterissa ohjaaja saattaa pelätä viittomakielen vievän huomion lavan tapahtumista. Belghitin mukaan tämä on myös tottumiskysymys, sillä viittomakielen läsnäoloon ei olla vielä totuttu. (Belghiti 2018.)

Kuuleva: Luulin aluksi, että se haittaisi, mutta ei haitannut.

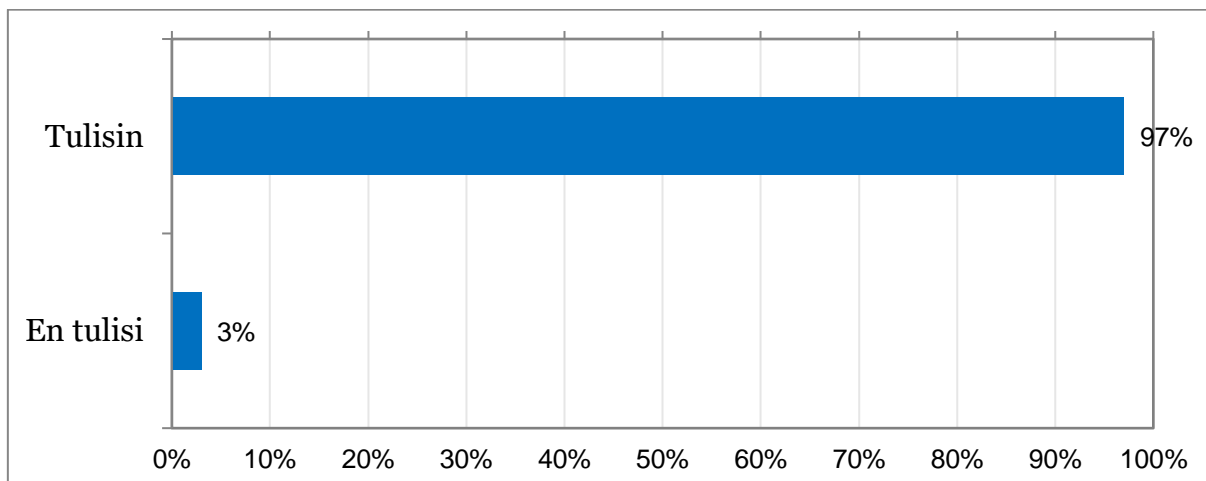
Kuuleva: Aluksi oudostutti, sitten herätti ihailua.

Kuuleva: Erittäin mielenkiintoinen kokemus, taiteellinen lisäelämys!

Vastauksista saimme kuitenkin sen käsityksen, että suurin osa kuulevasta yleisöstä tottui viittomakieleen ja tulkkien läsnäoloon näytöksessä varsin nopeasti ja ymmärsi tulkkauksen tavoitteen, eli kielellisesti saavutettavan kulttuurielämyksen mahdollistamisen. Vastausten perusteella kuulevat osasivat mieltymystensä mukaan ottaa tulkkauksen osaksi oopperakokemustaan tai keskittyä ainoastaan näyttämön tapahtumiin. Moni vastaaja kertoo seuranneensa tulkkausta esimerkiksi silloin, kun esirippu oli kiinni tai lava tyhjä.

Kuuleva: Kiitos uudesta elämyksestä! Rakastan musiikkia ja on suurenmoista, että kuurotkin pääsevät näin nauttimaan siitä.

Kuviosta 19 näkyy, että vastaajista 97 % tulisi uudelleen, jos tietäisi oopperanäytöksessä olevan viittomakielen tulkkaus.

Kuvio 19. Tulisitko uudelleen tulkattuun oopperanäytökseen?

Kuuleva: Kiitos, tämä oli mielenkiintoinen ja ajatuksiaherättävä lisä oopperakokemukseen. Toivottavasti näitä on jatkossakin!

6.3 Opinnäytetyön luotettavuus

Luotettava tutkimus esitellään lukijalle kokonaisuudessaan: tutkimusmenetelmän valinta, tutkimusmenetelmä, tutkimuksen laatiminen sekä tulokset. Lukijalle tulee esittää otteita aineistosta havainnollistamaan tuloksia. (Vilkkä 2015, 198.)

Opinnäytetyömme pätevyyden eli validiteetin ja luotettavuuden eli reliabiliteetin pyrimme varmistamaan huolellisella suunnittelulla sekä johdonmukaisilla ja selkeillä kysymyksillä. Totesimme saaneemme vastaukset tutkimuskysymyksiimme. Varmistimme testihenkilöillä, että kyselymme ei sisällä systemaattisia virheitä. Kyselymme luotettavuutta lisää myös se, että kyselytutkimuksemme on toistettavissa. Pätevyys ja luotettavuus muodostavat yhdessä mittarin kokonaisluotettavuuden. (Vilkkä 2015, 193–194.)

Kyselyn tulosten luotettavuuden varmistamiseksi vastaajien tulee ymmärtää kysymykset niin kuin tutkija olettaa (Vilkkä 2015, 193). Ennen kyselyn toteuttamista testasimme kyselylomakkeen ja testihenkilömme ymmärsivät vastata kysymyksiin sillä tavalla kuin oletimme niihin vastattavan. Kuitenkin oopperakävijöiden vastauksia käsitellessämme huomasimme, että kuulevien kysymyslomakkeeseen oli päätyntä yksi epäselvä kysymys, ”Tiesitkö, että tämä esitys on tulkattu viittomakielelle”, jonka olisimme voineet muotoilla hiukan tarkemmin. Tällä kysymyksellä halusimme tietää,

kuinka moni oli tietoinen ennen oopperaan saapumista, että näytös on tulkattu. Kolme vastaajaa kuitenkin kertoi, että tiesivät esityksen olevan tulkattu, koska huomasivat tulkit seisomassa lavan vieressä, eli nämä vastaajat eivät ymmärtäneet kysymystä kyselyn laatijoiden olettamalla tavalla.

Kyselymme tavoitteena on ollut mitata oopperakävijöiden asiakastyytyväisyyttä ja olemme päässeet tavoitteeseemme, joten opinnäytetyömme on siltä osa-alueelta validi. Kyselymme on tavoittanut suunnitellut kohderyhmät, sillä olemme itse jakaneet QR-koodeja vastaajille ja Kansallisooppera on lähettänyt linkin verkkokyselymme tulkatuissa näytöksissä kävijöilleen. Meillä ei ole syytä olettaa, että joku, joka ei ole nähnyt kyseisiä tulkattuja näytöksiä, olisi päässyt vastaamaan kyselymme ja näin ollen antanut opinnäytetyömme kannalta epäoleellisia tai jopa virheellisiä vastauksia.

7 POHDINTA

Opinnäytetyössämme on neljä tutkimuskysymystä, joihin saimme vastaukset kyselylomakkeen avulla. Tutkimuskysymyksemme liittyivät viittomakielelle tulkatun oopperatarjonnan tämänhetkiseen riittävyteen, siitä tiedottamiseen, kuurojen kokemuksiin tulkkausteknisten ratkaisujen osalta ja kuulevien kokemuksiin viittomakielelle tulkatusta näytöksestä. Saimme näihin tutkimuskysymyksiin vastaukset, jotka olemme esitelleet kuudennessa kappaleessa ”tulokset”.

Huomasimme vastauksista yleisesti, että oopperayleisö koki viittomakielen läsnäolon myönteisenä ja rikastavana lisänä oopperakokemukseen. Tulkkaus koettiin onnistuneena ja siihen oltiin tyytyväisiä.

Kuuro: Kiitokset loistavasta työstä!

Kyselymme vastauksista nousi esille viittomakielelle tulkatuista oopperanäytöksistä tiedottamisen tärkeys. Useat vastaajat ehdottivat, että Suomen Kansallisoopperan kannattaisi tiedottaa tulkatuista näytöksistä näkyvämmiin saadakseen positiivista huomiota.

Viittomakielelle tulkatusta oopperanäytöksestä tiedottaminen entistä tehokkaammin hyödyttäisi tulkkauksen kohdeyleisöä sekä myös kuulevaa yleisöä. Monet kertoivat tullessaan näytökseen nimenomaan viittomakielen takia. Osa

vastaajista, jotka eivät etukäteen tienneet näytöksen olevan tulkattu, kertoivat kuitenkin nauttineensa tulkkauksesta ja olisivatkin halunneet päästä näkemään sitä paremmin. Tosin kaikki eivät välttämättä halua tulla viittomakielelle tulkattuun näytökseen.

Kuuleva: Hienoa, että oopperaelämys tarjotaan myös viittoen; paikaltamme 1.parvelta näkyvyys tulkkeihin oli rajoitettu mutta olisi ollut mielenkiintoista nähdä enemmänkin.

Kuuleva: Vähän visuaalisesti häiritsi katsomista, koska istuimme ihan tulkkaajien edessä.

Suomen Kansallisoopperan kannattaakin aineistomme perusteella panostaa viittomakielelle tulkatuista näytöksistä tiedottamiseen, sillä tiedotuksesta hyötyvät sekä kuurot että kuulevat. Lippua ostaessa olisi tärkeää tietää tulkkien paikat, jotta sekä kuuroilla että kuulevilla olisi mahdollisuus valita istumapaikkansa omien mieltymystensä mukaan. Uskomme, että myös Kansallisoopperan sisäisellä tiedottamisella varmistettaisiin, että asiakkaita pystytään palvelemaan asiakaslähtöisesti, heidän tarpeitaan huomioiden.

Viittomakielelle tulkattua kulttuuritapahtumaa järjestettäessä olisi saavutettavuutta hyvä suunnitella etukäteen, pienetkin yksityiskohdat mukaan lukien. Aula- ja ravintolapalvelut ovat yhtä lailla osa kokemusta, joten näissä voisi huomioida viittomakielisen yleisön kielelliset tarpeet esimerkiksi tilaamalla paikalle tulkin, jotta asiakaspalvelutilanteet olisi mahdollista käydä omalla äidinkielellä. Olisi myös hyvä miettiä erilaisia vaihtoehtoja, kuinka viittomakielelle tulkatuissa näytöksissä ilmoitetaan väliajan loppumisesta.

Filosofian maisteri Liisa Laitinen (2017) on tutkinut taiteen ja kulttuurin vaikutuksia yhteiskuntaan ja sosiaaliseen hyvinvointiin. Taiteilla on mahdollisuus lisätä vuorovaikutusta sellaisten ihmisten tai ihmisryhmien välillä, jotka eivät ole aiemmin olleet tekemisissä toistensa kanssa. Taiteiden avulla on myös mahdollista lisätä tietoisuutta ja ymmärrystä erilaisista ihmisistä ja asioista. (Laitinen 2017b.) Järjestämällä viittomakielelle tulkattuja oopperanäytöksiä, Kansallisooppera mahdollistaa näitä edellä mainittuja asioita ihmisten välillä.

Kuuleva: Oopperassa oli mukana ensikertalaisena myös 10-vuotias lapsi, jonka kanssa kävimme keskustelua kuurouteen liittyvistä asioista väliajalla lapsen aloitteesta - tämä sai varmasti myös hänet ajattelemaan.

Kuuleva: Hieman ihmetytti, että käykö kuurotkin oopperassa

Kuuleva: Ei suoranaisesti oopperakokemukseeni vaan kokemukseeni viittomakielestä. En ollut tietoinen, että musiikkia voi tulkata viittomilla ja vielä noin elävästi ja kuvaavasti.

Kuuleva: Erilainen kokemus ja antaa uuden näkökannan.

Vastauksista nousi esille myös solidaariset näkökulmat.

Kuuleva: [Tulisin uudelleen tulkattuun oopperaan] Tukeakseni kuurojen kanssaihmissen oikeuksia.

Kuuleva: Hyvä kun tehdään kaikille ihmisille taide elämyksiä.

Kuuleva: Olen kuuleva, mutta joku voi tarvita tulkkausta. Ei ole minulta pois vaan lisää.

Kuuleva: [Tulkkaus] Ei haitannut mitenkään. Mielestäni vain hyvä, että kaikkia ryhmiä pyritään palvelemaan.

Kuuleva: Kiitos Oopperalle viittomakielisten huomioimisesta. Toivoisin enemmän tulkattuja esityksiä.

Vastausten perusteella yksi tulkattu oopperanäytös, 3 tuntia 15 minuuttia, on vaikuttanut juuri Laitisen mainitsemilla tavoilla.

Huomioimalla kielellisen saavutettavuuden varmistetaan, että esimerkiksi kuurot voivat osallistua kiinnostuksensa mukaan erilaisiin kulttuuritapahtumiin. Näin heidän ei tarvitsisi käydä vain viittomakielisille tarkoitetuissa tapahtumissa, vaan kulttuuritarjonta olisi yhtä monipuolinen kuin valtayleisöllekin.

Kuuro: Olin ensimmäistä kertaa elämässäni oopperassa. Olen NIIN onnellinen, että pääsin katsomaan samaa oopperaa, samassa katsomossa kuulevien kanssa!

Kuuleva: Oli mukava pystyä menemään kuuron kaverin kanssa oopperaan.

Kyselyn tuloksista huomaa, että viittomakielen tulkkauksella on hyvinkin myönteisiä vaikutuksia tulkkauksen kohderyhmässä, mutta myös heissä, jotka eivät ole ensisijaisesti tulkkauksen kohderyhmää.

Aineiston perusteella kuuron yleisön mielestä paras ja katsojaystävällisin tapa toteuttaa tulkkaus olisi varjotulkkaus, jossa tulkit liikkuvat lavalla esiintyjien rinnalla.

Se saattaa olla haastavampaa toteuttaa kuin perinteinen tulkkaus, jossa tulkit seisovat lavan reunalla. Varjotulkkaus vaatii tilaajalta enemmän resursseja, koska tulkit on sisällytettävä käsikirjoitukseen ja näyttämön koreografiaan. Tuloksista huomataan, että tulkkauksen läsnäoloon lavan reunalla suhtauduttiin kuulevien keskuudessa myönteisesti. Toteuttamalla tulkkauksen varjotulkkauksena, uskomme kuurojen kävijöiden määrään lisääntyvän Suomen Kansallisoopperan tulkatuissa näytöksissä. Oletamme, että varjotulkattu ooppera saisi vähintään yhtä myönteisen vastaanoton kuulevien keskuudessa kuin nämä tulkatut Carmen-näytökset.

Olemme tässä opinnäytetyössä selvittäneet vain yleisön näkökulmia tulkattuun oopperaan liittyen, mutta jatkotutkimuksena voisi lähteä kartoittamaan opinnäytetyömme tilaajan Viittomakielialan Osuuskunnan Vian ja Suomen Kansallisoopperan yhteistyön kehittämistä. Kokemuksia ja ajatuksia voisi kerätä tulkatun oopperan työryhmän jäseniltä ja näin saada moninaisempia näkökulmia ja uusia ideoita yhteistyön kehittämiseen. Jatkotutkimukseksi voisi ajatella myös toteutettavaksi saman tyyllisen asiakastytyväisyyskyselyn koskien tulkattua oopperaa, jossa vastaajaryhmänä olisivat kuuroutuneet, kuurot sekä huonokuuloiset ja vertailla näiden vastaajaryhmien tuloksia keskenään. Asiakastytyväisyyskyselylomakettamme voisi käyttää pohjana muissakin viittomakielelle tulkatun esittävän taiteen näytöksissä yleisön kokemuksien ja mieltymysten kartoittamiseen.

Yhteenvetona voimme sanoa, että vaikka kulttuuritoimijoilla saattaa olla pelko siitä, että viittomakielen läsnäolo esittävän taiteen teoksissa kilpailisi jollain tavalla itse esityksen kanssa, keräämämme aineiston perusteella tämä pelko on kuitenkin aiheeton. Viittomakieli koettiin kuulevan yleisön mielestä kulttuurikokemusta rikastavaksi ja uusia ajatuksia herättäväksi asiaksi. Kuuro yleisö koki tulkkauksen kokonaisuudessaan onnistuneena ja heidän toiveissaan olisikin, että tulevaisuudessa viittomakielelle tulkattuja esityksiä olisi enemmän ja mahdollisesti varjotulkkauksena toteutettuna. Toivomme, että myös muut kulttuurialan toimijat hyödyntävät asiakastytyväisyyskyselymme tuloksia ja sen myötä muistaisivat palveluita suunnitellessaan huomioida myös kuurot asiakkaat.

Mielestämme opinnäytetyömme kiteytyy hyvin tähän kommenttiin: “Toivon tulkkauksen jatkuvan, ehdottomasti!”.

LÄHTEET

- Asioimistulkin eettiset ohjeet 2013. Viitattu 9.4.2020. <https://kieliasiantuntijat.fi/fi/kieliasiantuntijat-tyossa/ammattisaannosto-jalainsaadanto/asioimistulkin-ammattisaannosto/>
- Belghiti, Silva 2018. Viittomakielisen näyttelijän yhdenvertaisuus. Taideyliopisto. Näyttelijäntaiteen koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Viitattu 6.4.2020 https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/236622/N_Belghiti_Silva%20_2018%20.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Celia 2020. Saavutettavuus. Viitattu 15.4.2020. <https://www.celia.fi/saavutettavuus/>
- Gebron, Julie 2000. Sign the Speech: An Introduction to Theatrical Interpreting. 2. edition. Hillsboro: Butterpublications, 25.
- Geubel, Jean-François 2010. Kuurokin soittaa ja nauttii musiikista. Yle Akuutti, Muksun mukana. Viitattu 10.3.2020. <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2010/08/04/kuurokin-soittaa-ja-nauttii-musiikista>
- Haapajoki, Elisa 2010. Baal, teatteritulkkkaus viittomakielisen kuuron katsojan silmin. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Viittomakielentulkin koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Viitattu 8.4.2020. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2010060311395>
- Heikkilä, Tarja 2014. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita Publishing Oy. Dia 9. Viitattu 9.4.2020. <http://www.tilastollinentutkimus.fi/1.TUTKIMUSTUKI/KvantitatiivinenTutkimus.pdf>
- Hynynen, Heidi & Pyörre, Susanna & Roslöf, Raija 2010. Elämä käsillä. Viittomakielentulkin ammattikuva. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu, 48, 62–63. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-493-101-4>
- Hämeenlinna-Vanajan seurakunta. Monien sävyjen requiem Hämeenlinnan kirkossa 11.3.2018. Viitattu 24.3.2020. <https://www.epressi.com/tiedotteet/uskonto/monien-savyjen-requiem-hameenlinnan-kirkossa-11.3..html>
- Invalidiliitto 2020. Saavutettavuus. Viitattu 15.4.2020. <https://www.invalidiliitto.fi/esteettomyys/saavutettavuus>

Kansaneläkelaitos 2020. Vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelu. Viitattu 24.3.2020. <https://www.kela.fi/vammaisten-tulkkauspalvelu>

Kerkkä, Karita 2011. Rikselokuva ja sen ruututekstitys. Teoksessa Immonen, Leena & Pakkala-Weckström, Mari & Vehmas-Lehto, Inkeri (toim.) Kääntämisen tekstilajit ja tekstilajien kääntäminen. Helsinki: Oy FINN LECTURA Ab, 183–195.

Kieliasiantuntijat 2020. Kieliasiantuntijat työssä. Viitattu 3.4.2020. <https://kieliasiantuntijat.fi/fi/kieliasiantuntijat-tyossa/koulutus/>

Kulttuuria kaikille 2020. Tietoa meistä. Viitattu 15.4.2020. http://www.kulttuuriakaikille.fi/tietoa_meista

Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cupore 2017. Yhdenvertaisuus ja saavutettavuus kulttuuripolitiikassa. Tietokortti 3. Viitattu 13.12.2019. <https://www.cupore.fi/fi/julkaisut/tietokortit>

Kuuloliitto 2016. Kuurojen maailma. Viitattu 25.2.2020. <http://kuulonhuoltoliitto.fi/uncategorized/kuurojen-maailma/>

Kuurojen kulttuurityöryhmän muistio. Opetusministeriön työryhmien muistioita 1985. Helsinki: Kuurojen Liitto ry, 68.

Kuurojen Liitto ry 2019. Sähköiset julkaisut. Kysymyksiä ja vastauksia kuuroudesta ja viittomakielestä, 5. Viitattu 18.2.2020. https://kuurojenliitto.fi/wp-content/uploads/2020/02/kuurojen_liitto_julkaisu_150x150mm_web.pdf

Kuurojen Liitto ry 2020. Vuoden viittomakieliteko. Viitattu 15.4.2020. <https://kuurojenliitto.fi/vuoden-viittomakieliteko/>

Laki vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelusta 133/2010. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. Viitattu 11.12.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2010/20100133>

Laitinen, Liisa 2017b. Näkökulmia taiteen ja kulttuurin sosiaalisen hyvinvoinnin vaikutuksista. Viitattu 21.2.2020. <https://www.sitra.fi/artikkelit/nakokulmia-taiteen-ja-kulttuurin-sosiaalisen-hyvinvoinnin-vaikutuksiin/>

Laitinen, Liisa 2017a. Vaikuttavaa? Taiteen hyvinvointivaikutusten tarkastelua (e-kirja). Turku: Turun ammattikorkeakoulu, 30. <http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522166166.pdf>

Linnapuomi, Aura & Paqvalén, Rita & Salovaara, Sari & Turpeinen, Iida 2013. Teatteria kaikille! Opas teattereille saavutettavaan toimintaan. Helsinki: Kulttuurista kaikille - palvelu / Kulttuurista kaikille tuki ry ja Suomen Teatterit ry, 13–15, 36.

Liukkonen, Juho 2012. QR-koodi on kännykkäkansan villitys. Yle uutiset. Viitattu 9.4.2020. <https://yle.fi/uutiset/3-6212483>

Oikeusministeriö 2020. Mitä on yhdenvertaisuus. Viitattu 18.2.2020. <https://yhdenvertaisuus.fi/mita-on-yhdenvertaisuus>

Paasikivi, Lilli 2018 (tod. näk.). Ovatko taidelaitokset hyvinvoinnin pikaparantoloita. Viitattu 17.1.2020. <https://oopperabaletti.fi/kulisseissa/ovatko-aidelaitokset-hyvinvoinnin-pikaparantoloita/>

Rainó, Päivi 2008. SYKE - Rytmin ilo löytyy jokaisesta. Ohjaus: Celen Riia. Tuotanto: Kuurojen Liitto ry, Taideteollinen korkeakoulu. <https://viittomakielinenkirjasto.fi/video/syke-rytmin-ilo-loytyy-jokaisesta/>

Roslöf, Raija & Veitonen, Ulla 2006. Suomalaisen viittomakielen kääntäminen ja käännteoriat. Teoksessa Hytönen, Niina & Rissanen, Terhi (toim.) Käden käänteessä. Viittomakielen kääntämisen ja tulkkauksen teoriaa sekä käytäntöä. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab, 108–120.

Roslöf, Raija & Veitonen, Ulla 2006. Tavoitteena toimivat tulkkausikäytännöt. Teoksessa Hytönen, Niina & Rissanen, Terhi (toim.) Käden käänteessä. Viittomakielen kääntämisen ja tulkkauksen teoriaa sekä käytäntöä. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab, 163–180.

Räsänen, Pekka & Sarpila, Outi 2013. Internet-lomake vai ei? Verkkokyselylomake postikyselyitä täydentävänä tiedonkeruumenetelmänä. Teoksessa Laaksonen, Salla-Maaria & Matikainen, Janne & Tikka, Minttu (toim.) Otteita verkosta. Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät. Jyväskylä: Bookwell Oy, 68–83

Salmi, Eeva & Laakso, Mikko 2005. Maahan lämpimään. Suomen viittomakielisten historia. Helsinki: Kuurojen Liitto ry, 280–281, 396.

Salo, Maria 2012. Hannu ja Kerttu viittomakielelle - valmistautuminen satuoopperan tulkkaukseen. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Viittomakielentulkin koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Viitattu 8.4.2020. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2012092413832>

Suomen Kansallisoppera ja -baletti 2020a. Palvelut, esteettömyys. Viitattu 9.3.2020. <https://opperabaletti.fi/palvelut/esteettomyys/>

Suomen Kansallisoppera ja -baletti 2020b. Talo. Hallinto. Viitattu 17.12.2019. <https://opperabaletti.fi/talo/hallinto>

Suomen viittomakielten kielipoliittinen ohjelma 2010. Helsinki: Kuurojen Liitto ry ja Kotimaisten kielten tutkimuskeskus, 11, 41.

SurveyMonkey 2020. Suljettujen ja avoimien kysymysten ero. Viitattu 25.2.2020. <https://fi.surveymonkey.com/mp/comparing-closed-ended-and-open-ended-questions/>

United Nations 1948. The Universal Declaration of Human Rights. Paris: United Nations. Article 27. Viitattu 13.12.2019. <https://www.un.org/en/universal-declaration-human-rights/>

Valli, Raine 2015. Paperinen kyselylomake. Teoksessa Raine Valli & Juhani Aaltola (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 4. Painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 84–108

Valli, Raine & Perkkilä, Päivi 2015. Nettikyselyt ja sosiaalinen media aineistonkeruussa. Teoksessa Raine Valli & Juhani Aaltola (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 4. Painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 109–120.

Vehkalahti, Kimmo 2014. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Helsinki: Finn Lectura Ab, 11, 24–25.

Vilka, Hanna 2015. Tutki ja kehitä. 4. painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 94, 107, 108, 193–194, 189–192, 197–198.

Webropol 2020. Viitattu 9.4.2020. <https://webropol.fi/>

Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014. Helsinki: Oikeusministeriö. Viitattu 15.4.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141325>

Yle Uutiset viittomakielellä 27.9.2011. Viittomakieli saapuu Suomen kansallisopperaan. Viitattu 13.12.2019. <https://yle.fi/uutiset/3-5428997>

LIITTEET

LIITE 1: Kyselylomakkeen ensimmäinen sivu

Viittomakielen tulkkaus Carmen-oopperassa

Tämä asiakastyytyväisyyskysely on osa Humanistisen ammattikorkeakoulun opinnäytetyötä, jonka tilaajana toimii Viittomakielialan Osuuskunta Via.

Kyselyyn vastataan anonyymisti. Tiedot tallennetaan analyysiä varten ja ne tuhoetaan opinnäytetyön valmistuttua.

Analysistä ei käy ilmi yksittäisten vastaajien mielipiteet.

Opinnäytetyötä voidaan hyödyntää tulevissa tulkkausprojekteissa.

Kyselyyn vastaaminen kestää muutaman minuutin, kiitos ajastasi.

1. Olen

- Kuuro
- Kuuleva (en osaa viittomakieltä)
- Kuuleva (osaan viittomakieltä)

Kysely jatkuu muutaman sekunnin kuluttua.

LIITE 2: Kyselylomake kuuroille

1. Oletko käynyt aiemmin viittomakielelle tulkatussa oopperassa?
2. Tulitko tähän näytökseen tulkkauksen takia?
3. Mistä sait tietää tulkkauksesta?
4. Mistä toivoisit saavasi tietoa tulkatusta oopperasta?
5. Millä paikalla istuit? Olitko tyytyväinen paikkaasi?
6. Tulkkien paikka oli hyvä.
7. Mikä olisi mielestäsi paras tulkkauspaikka?
8. Kun ostit lippua, tiesitkö tulkkien paikan?
9. Lippua ostaessasi, olisitko halunnut tietää tulkkien paikan?
10. Tulkkien valaistus oli riittävä.
11. Tulkkausta ja lavan tapahtumia oli helppo seurata samaan aikaan.
12. Tulkkien vaatetus oli sopiva.
13. Oliko kaksi tulkkia sopiva määrä?
14. Pitäisikö päähenkilöllä olla oma tulkki?
15. Haluaisitko miespuolisen tulkin tulkkaamaan miesten rooleja?
16. Onko Suomessa mielestäsi riittävästi tulkattuja oopperoita?
17. Haluaisitko itse vaikuttaa siihen, mikä ooppera tulkataan?
18. Minkälainen olisi unelmiesi ooppera?

LIITE 3: Kyselylomake kuuleville

1. Tiesitkö, että tämä esitys on tulkattu viittomakielelle? Jos tiesit, mistä sait tiedon?
2. Tulitko tähän oopperaan viittomakielen tulkkauksen takia?
3. Oletko aiemmin nähnyt viittomakielen tulkkausta? Jos olet, missä?
4. Vaikuttiko tulkkaus oopperakokemukseesi? Millä tavalla?
5. Tulisitko uudelleen, jos tietäisit näytöksessä olevan viittomakielen tulkkaus?
6. Palautetta tulkeille / Kansallisoopperalle.